

5—6 december

Debatter m. m.

Torsdagen den 5 december

Sid.

Svar på enkel fråga av herr Karlsson, Ove, (s) ang. partiellt arbetsföras försörjningsproblem 3

Svar på interpellationer:

av herr Nilsson, Ferdinand, (cp) ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m. 5

av herr Sveningsson (h) om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet 8

av herr Larsson, Thorsten, (cp) ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen 12

av herr Hübinette (h) ang. transport av vapen m. m. i järnvägs-vagn 14

Dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum, m. m. 16

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet 19

Om åtgärder till hjälp åt ensamstående 31

Meddelande ang. enkla frågor:

av herr Kristiansson, Axel, (cp) ang. en officiell kostundersökning 34

av herr Kristiansson, Axel, (cp) ang. viss reklam för utlandsresor 34

av herr Pettersson, Harald, (cp) ang. verksamheten inom Durox-koncernen 35

Fredagen den 6 december

Svar på interpellation av herr Lundström (fp) ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten 36

Samtliga avgjorda ärenden

Torsdagen den 5 december	Sid.
Utrikesutskottets utlåtande nr 14, ang. överenskommelse med Norge om avgränsning av kontinentalsockeln	16
Bevillningsutskottets betänkande nr 65, ang. ändring i kommunal-skattelagen, m. m.	16
Andra lagutskottets utlåtande nr 72, ang. ändring i lagen om redareavgift för sjöfolks pensionering	19
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 50, om särskilda naturcentra vid Vindeälven för forskning och turism, m. m. ..	19
— nr 57, om åtgärder till hjälp åt ensamstående	31

Torsdagen den 5 december

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne november.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 362, angående Kungl. Maj:ts proposition med förslag till införsellag m. m.; och

nr 363, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försöksverksamhet i fråga om ordningen för den allmänna gudstjänsten, m. m.

Ang. partiellt arbetsföras försörjningsproblem

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Ove Karlssons* (s) fråga angående partiellt arbetsföras försörjningsproblem, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 28 november, och anförde:

Herr talman! Herr Ove Karlsson har frågat om jag överväger att vidta åtgärder för att lösa de försörjningsproblem vilka möter dem som erhåller del av förtidspension eller sjukbidrag till följd av partiell arbetsoförmåga och som inte kan erhålla utkomst av deltidarbete.

Det är en viktig uppgift för samhället att bereda arbetsmöjligheter åt handikappade. Detta gäller inte minst dem som har partiell förtidspension från den allmänna försäkringen. De insatser som samhället genom arbetsmarknadsverket gör på detta område har förstärkts väsentligt under de senaste åren

och en fortsatt utbyggnad av verksamheten pågår. Anslagen till sysselsättningsskapande åtgärder för handikappade uppgår för innevarande budgetår till cirka 500 miljoner kronor mot cirka 300 miljoner kronor föregående år.

Förtidspensionerna från den allmänna försäkringen har självfallet också stor betydelse för handikappade. Det förslag om fortsatta förbättringar av folkpensionerna som har lagts fram av pensionsförsäkringskommittén och som för närvarande bereds inom socialdepartementet berör även förtidspensionärerna.

Herr KARLSSON, OVE, (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min enkla fråga. Detta var glädjande ur den synpunkten att verksamheten i syfte att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för de handikappade är föremål för åtgärder och kommer att ytterligare utbyggas.

Anledningen till min fråga är den att man ute på fältet kommer i kontakt med personer som på grund av sjukdom hamnat i ett verkligt bottenskikt i ekonomiskt hänseende. Det förekommer att personer, som under flera årtionden arbetat i mycket tunga jobb och som blivit sjuka, av läkaren bedömts ha viss restarbetsförmåga kvar som i vissa yrken skulle vara mer än 50 procent. Försäkringskassan och pensionsdelegationen har då inte ansett sig kunna tilldela vederbörande hel förtidspension/sjukbidrag. Varken arbetsförmedlingen eller arbetsvärden har sedan, på grund av sjukdomens art eller vederbörandes yrkeskunnighet i kombination med rådande arbetsmarknadsförhållanden på bostadsorten samt vederbörandes svårigheter att flytta,

Ang. partiellt arbetsföras försörjningsproblem

kunnat arbetsplacera honom, inte ens efter omskolning.

Om det sedan vill sig riktigt illa, kan vederbörande vara utförsäkrad från arbetslöshetskassan samt ha varit sjukskriven så länge att kvalifikationstiden inte uppfylles eller inte ha uppnått sådan ålder att omställningsbidrag i form av äldrestöd kan utgå. Tilldelas han då endast en tredjedels förtidspension/sjukbidrag — för närvarande 145 kronor i månaden — blir resultatet ofrånkomligen att han blir ett socialfall. Visserligen kan i så fall ett kommunalt bostadstillägg tillkomma, men detta är ju avsett för att täcka hans bostadskostnader. Kan han inte samtidigt placeras i något arbete, blir resultatet ofrånkomligen att han blir ett fall för socialvården. Detta har till följd att kommunerna genom socialvården måste tillskjuta den del som i ekonomiskt avseende behövs för att kompensera hel förtidspension och möjliggöra en levnadsstandard som den har som åtnjuter hel förtidspension/sjukbidrag.

Fortfarande existerar en viss rädsla för och betänksamhet mot att uppsöka socialvården — framför allt bland de äldre även i arbetsför ålder. Jag tycker att dessa personer bör vara befriade från en sådan rädsla, då de fått minskade försörjningsmöjligheter på grund av sjukdom. Men de har inte glömt benämningen fattigvårdsstyrelse och fattigvård, trots att detta begrepp försvunnit och ersatts av den moderna socialvården. Denna skamfläck är ju dess bättre vårt moderna försäkringsväsen befriat ifrån.

Ingen människa kan i dag existera på 145 kronor per månad. Min förhoppning är att ingen skall erhålla del av förtidspension/sjukbidrag utan att samtidigt kunna få ett arbete som kan garantera honom eller henne dräglig försörjning. Jag hoppas att det skall bli möjligt att genomföra detta i praktiken trots att frågan berör två olika ämbetsverk — såväl riksförsäkringsverket som

arbetsmarknadsstyrelsen. Dessa ämbetsverk lyder ju också under olika departement. En samordning mellan försäkringskassa, arbetsförmedling och arbetsvård måste komma till stånd på detta område för att människornas rätt och möjligheter till arbete skall kunna tillvaratas, när deras arbetsförmåga är starkt nedsatt.

Herr talman! Jag ber ännu en gång att få tacka statsrådet för svaret på min enkla fråga.

Herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Jag vill understryka att de frågor, som herr Karlsson här tagit upp, ju fortlöpande är föremål inte bara för uppmärksamhet utan även för konkreta åtgärder. Som jag framhållit i mitt svar, har en mycket väsentlig utbyggnad av den verksamhet det här gäller ägt rum, och en fortsättning kommer ju att följa.

Jag vill också fästa uppmärksamheten vid att KSA-utredningen håller på med ett viktigt utredningsarbete som i väsentliga delar berör de spörsmål som herr Karlsson här tagit upp.

Låt mig också upplysa att det beträffande förtidspensionärerna med partiell pension — de personer som herr Karlsson har berört i sin fråga — nu genomföres en undersökning bl. a. i Kopparbergs försäkringskassa rörande deras förhållanden. Jag tror att man därigenom får till stånd en värdefull kartläggning beträffande dessa grupper.

Det är egentligen som sagt, herr Karlsson, en stor fråga som tagits upp i den enkla frågan, och jag kan försäkra att dessa frågor från regeringens sida ständigt är föremål för uppmärksamhet, behandling och handling.

Överläggningen ansågs härmed sluttad.

Ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet **ANDERSSON**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr *Ferdinand Nilssons* (cp) interpellation angående tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m., och nu yttrade:

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har i en interpellation ställt tre frågor till mig, som rör viss pågående opinionsbildning för värnpliktsvägran.

Det svenska försvaret är ett folkförsvaret på den allmänna värnplikts grund. Värnplikten som medborgerlig plikt accepteras av den allt övervägande delen av landets befolkning. Varje år börjar omkring 50 000 svenska ungdomar sin grundutbildning.

Vapenfrilagstiftningen är en nödvändig undantagslagstiftning för dem som har samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöringen. Rätt till vapenfri tjänst föreligger för den som klart kan dokumentera allvarlig personlig övertygelse att inte för något ändamål använda vapen mot annan. Värnpliktiga får i samband med inskrivningen upplysningar om möjligheterna att söka vapenfri tjänst.

Den vapenfria tjänsten lades om år 1966. Det är ännu för tidigt att uttala sig om erfarenheterna av den nya lagstiftningen. Antalet totalvägrare har visserligen ökat. De totalvägrare som är villiga att bära vapen under vissa förhållanden kan emellertid inte få vapenfri tjänst. Dessa uppfyller inte det av riksdagen beslutade grundläggande kravet för den vapenfria tjänsten. Någon översyn av villkoren för att få vapenfri tjänst är inte aktuell.

Den propaganda för värnpliktsvägran som förekommer i olika former behöver jag inte kommentera närmare. Jag ogillar den. Yttrandefriheten och församlingsfriheten gäller emellertid även på detta område. Det ankommer på berör-

da myndigheter att ingripa om inskrivningsförrättningarna störs.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det svar som statsrådet så pass snart har lämnat på min interpellation. Det finns kanske anledning att upprepa vad jag i interpellationen med kammarens tillstånd har frågat. Jag ställde följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat det systematiska undermineringsarbete mot landets försvarsberedskap som bedrivs av Vapenvägrarnas centralorganisation? Vill statsrådet verka för en sådan lagstiftning beträffande vapenfri värnpliktstjänst att hänsyn tas till enskilda personers samvetskonflikter men lagens systematiska utnyttjande i politiskt och försvarsfientligt syfte motverkas? Vill statsrådet föranstalta om att kommande värnpliktsmönstringar så anordnas att demonstrationer, som stör ordning och väcker allmän förargelse, motverkas?

Det svar som statsrådet har varit vänlig att lämna utmärker sig för en, skulle jag vilja säga, karolinsk ordknapphet. Dess allra sista huvudstycke erinrar mig för övrigt om ett yttrande av en gudstjänstbesökare, som tillfrågades om vad prästen talade om: »Han talade om synden.» Vad sade han om den? Precis som statsrådet: »Jag ogillar den.»

Vad min interpellation gäller är just det systematiska undermineringsarbete som riktas mot en av en överväldigande folkmajoritet beslutad försvarsorganisation. Jag finner inte någon som helst motsättning mellan statsrådets svar och min fråga. Jag har endast konstaterat att just det systematiska undermineringsarbetet behöver särskilt uppmärksammas.

Min nationskamrat från Uppsala, Arthur Engberg — han var ecklesiastikminister då detta hände — resonerade en gång med mig om kyrkans skiljande från staten. Han ville ge mig ett litet exempel för att jag skulle förstå hans

Ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.

tankegång. Han sade: »Jag tycker inte något vidare om Bramstorps jordbrukspolitik, men jag kan ju inte begära mitt utträde ur jordbruksdepartementet.»

Här är det fråga om människor som närmast avser att utträda ur försvarsdepartementet, och i en hel del fall tycks de också vilja utträda ur justitiedepartementet. Vårt folk har beslutat om en försvarsorganisation, som kostar skattebetalare och finansdepartementet över 5 miljarder kronor årligen och som varje år kräver värnpliktstjänst av 50 000 enskilda. Skall vi finna oss i att dessa ansträngningar systematiskt saboteras? Det är så jag har ställt frågan.

I min interpellation har jag framfört allt tagit upp det organiserade sabotaget. Respekt för gällande lag och en fri rätt att kräva en annan är en gammal demokratisk princip. Demokratisk samhällsordning har emellertid rätt att kräva lojalitet gentemot de av folkmajoriteten fattade besluten.

I detta särskilda fall — då det gäller så mycket — har en undantagslagstiftning medgivits att tillämpas i vissa situationer. Jag konstaterar att statsrådet klart anger att någon förändring av villkoren i dessa sammanhang inte är aktuell. Därigenom har regeringen tagit ställning till de krav som från flera håll framförts om vidgade möjligheter att komma undan värnpliktstjänsten. Det vill jag notera med tacksamhet.

I åtskilliga framställningar om befrielse från vapentjänst har man krävt godtagande av sådana skäl som att man inte gillar den nuvarande samhällsordningen eller den nuvarande regeringen. Dessa förhållanden kan ju var och en ha sin mening om. Men försvarsvägran som en konsekvens av sådana synpunkter kan knappast betecknas på annat sätt än som anarkistisk. Man tar sin egen politiska åsikt till grund för sitt handlande och vägrar i vissa fall att foga sig i myndigheternas beslut. Somliga säger rent av att de med en annan samhällsordning och en annan regering »med liv och blod», som det heter

i vissa framställningar, skulle medverka till försvaret av denna andra samhällsordning. Statsrådet säger: »De totalvägrare som är villiga att bära vapen under vissa förhållanden kan emellertid inte få vapenfri tjänst.» Det uttalandet är tillfredsställande.

Statsrådet säger också: »Yttrandefriheten och församlingsfriheten gäller emellertid även på detta område.» Men vad jag har vänt mig emot är inte detta utan det organiserade sabotaget.

Vidare säger statsrådet: »Det ankommer på berörda myndigheter att ingripa om inskrivningsförrättningarna störs.» Men bakgrunden är ju att det finns planer på att anordna systematiska demonstrationer vid kommande värnpliktsmönstringar. Här är det alltså fråga om en organiserad propaganda i en för många unga ganska ömtålig situation. Jag ifrågasätter därför om inte just försvarsministern är den »berörda myndighet» som bör ingripa. När en aktion av det här slaget planeras över hela fältet borde det vara möjligt att genom generella anvisningar ordna avskärmade platser för inskrivningsförrättningarna så att systematisk propaganda mot värnplikten försvåras.

Från vapenvägrarhåll har man ifrågasatt om inte dessa nittonåringar på grund av obestämda kvalifikationer borde belönas för sin bristande samhällssolidaritet med u-landstjänst eller s. k. social tjänst. Jag förstår att det bland dessa ungdomar också kan finnas personer som — i likhet med många riksdagsmän — tycker det är nyttigt och trevligt att få resa utomlands. Men jag ifrågasätter det rimliga i ett sådant resonemang och jag bestrider att någon mera värdefull förstärkning av krafterna i u-landsarbetet skulle åstadkommas på detta sätt.

Statsrådet är medveten om att antalet totalvägrare på den korta tid som vapenfrinämnden fungerat har ökat. Förra året rörde det sig om något tusental bifallna ansökningar av än flera gjorda framställningar. I år torde resul-

Ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.

tatet bli drygt det dubbla. Hur länge skall det vara nödvändigt att — som statsrådet uttrycker det — samla erfarenheter av denna organiserade sabotageverksamhet mot landets försvar? Det här är dock en mycket allvarlig fråga.

Herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Jag medger att mitt interpellationssvar var kortfattat. Jag skall också fatta mig kort den här gången. Den propaganda som förekommer — eller det systematiska undermineringsarbetet som herr Ferdinand Nilsson uttrycker sig — kan vi ändå inte, så länge den håller sig inom nu gällande lagstiftning, förbjuda. Jag vet inte om herr Ferdinand Nilsson avsåg att vi borde förbjuda propagandan eller att vi skulle med hjälp av polis eller andra myndigheter förhindra organisationer av typ Värnpliktvägrarnas centralorganisation att fungera. Jag har utgått ifrån att yttrandefriheten och församlingsfriheten gäller också på det här området.

Självfallet får den propagandaverksamhet som bedrivs inte hindra eller störa inskrivningar. Det undantagsfall där sådant förekommit är den uppmärksammade händelsen i Lund någon gång i höstas. Utanför de lokaler där inskrivning försiggår har under hela hösten flygblad utdelats av värnpliktsvägrare, och de polisiära myndigheterna har inte ansett att detta stört inskrivningsförrättningarna. Aktioner i form av utdelning av flygblad har alltså medgivits. Andra störningsfenomen har inte förekommit.

Situationen är nog den att vi tvingas möta propagandan för totalvägran och värnpliktsvägran med upplysning. Vi måste ta propagandan på allvar, och vi måste gå i närkamp med ungdomarna i diskussioner. Någon annan möjlighet finns inte i ett demokratiskt samhälle. Våra lagar är vi eniga om. Herr Ferdinand Nilsson ansåg, så långt jag begrep, att mitt svar på den punkten var

tillfredsställande. Det återstår ingenting annat — framför allt för oss politiker — än att sprida upplysning och i diskussioner tala om vådorna för landet och försvaret av vad som kan inträffa, om farsoten sprider sig. På det sättet skall vi möta vad som nu förekommer.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att man i en hel del sammanhang kan resonera med folk och anföra sakskäl. Det är dock lika riktigt att man inte kan låta de människor hållas som i sina framställningar om befrielse från vapentjänst säger ungefär så att om samhället är byggt efter Maos principer eller efter några andra principer som inte överensstämmer med de nuvarande, skall de med liv och blod försvara det samhället, men det här samhället och den här regeringen tänker de inte försvara. Så får det inte gå till! Var och en har i ett demokratiskt samhälle rätt att säga att han inte tycker om regeringen och samhällssystemet och att han vill ha ett annat samhälle. Men när det blir fråga om rätt att vägra medverkan till av en överväldigande folkmajoritet beslutade och personliga uppoffringar, ställer jag mig tveksam.

I fall där det i enlighet med nuvarande lagstiftning föreligger en personlig övertygelse och ett personligt samvetskrav anser jag saken vara klar. Att bara hänvisa till en politisk uppfattning och begära att bli befriad på den grunden är något helt annat. Statsrådet säger att befrielse aldrig medges av politiska skäl. Propagandan bedrivs likväl på ett sådant sätt att en mycket dålig anda skapas bland ungdomen.

Jag menar inte att demonstrationsrätten bör inskränkas. Det borde emellertid kunna vidtas generella organisatoriska åtgärder som gör att skadlig och förargelseväckande propaganda i samband med mönstringar och inkallelser inte underlättas.

Jag har en rikhaltig samling tidnings-

Om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet

urklipp om fallet i Lund, men jag har inte berört detta med ett enda ord. Däremot har jag påtalat att jag känt mig mycket illa berörd av att den konferens som hållits i Uppsala enhälligt beslutat att man överallt i samband med inkallelserna skulle ordna sådana demonstrationer. Det är detta slag av systematisk sabotagepropaganda jag har vänt mig mot.

Vi hade under det senaste året en mängd ansökningar om befrielse. Ungefär 1 000 fick befrielse. I år torde det bli mer än 2 000 som befrias om jag inte är felaktigt underrättad. Det är den uppgift jag har fått och jag tror att den är riktig. Värnpliktsvägrarnas riksförbund räknar med 5 procent av 50 000 dvs. 2 500.

Vad jag är rädd för är att denna propaganda skall få en sådan omfattning att den skadar försvarsorganisationen.

När det gäller de ungdomar som skall ut i värnpliktstjänst undrar jag om det ändå inte är rimligt och riktigt att man gör något för att hindra den systematiska propagandan. Att ha respekt för enskilda personers samvete är naturligt och riktigt. Men det är den nihilistiska propagandan mot vårt försvar som jag har vänt mig mot, den anarkistiska uppfattningen att man inte skall behöva foga sig i vissa lagar och inte behöva finna sig i vissa myndigheters beslut. Det är där vi måste reagera.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Sveningssons* (h) interpellation om tillstånd till charterflygningar utanför

Europa och medelhavsområdet, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Sveningsson har interPELLERAT mig om regeringen även i fortsättningen kommer att iakttaga samma återhållsamhet som hittills när det gäller tillstånd till charterflygningar utanför Europa och Medelhavsregionen samt, om så är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidtaga för att minska de negativa följderna härav för svenska charterföretag och semesterresenärer.

Frågan om enhetliga skandinaviska villkor för charterflygningar har utretts av en för ändamålet särskilt tillsatt skandinavisk arbetsgrupp. På grundval av arbetsgruppens rapport som framlades i maj i år har de skandinaviska trafikministrarna enats om att, där ej annat särskilt överenskommes, seriemässiga chartersällskapsresor inte skall medges till orter utanför Europa och de utomeuropeiska länder som har kust mot Medelhavet, inklusive Madeira och Kanarieöarna. De utanför detta område liggande destinationer dit resor hittills medgivits skall dock också i fortsättningen vara fria.

Såsom interpellanten antyder är det här fråga om en avvägning av flera, icke i alla stycken med varandra förenliga intressen, både allmänna och enskilda. Linjeflyget och charterflyget har var sin nyttiga uppgift att fylla. Båda står i allmänhetens tjänst. Det är därför bl. a. nödvändigt för statsmakterna att vaka över att icke charterflyget utvecklas i sådan form att linjetrafikens utvecklingsmöjligheter undergrävs och svårigheter uppstår att i tillfredsställande omfattning och på rimliga villkor tillgodose det ur allmän synpunkt väsentliga behovet av linjetrafik. Den intresseavvägning som här anmäler sig har lett till att i Skandinavien, liksom i de flesta länder med behov av en omfattande trafikförsörjning i fråga om linjefart, bestämmelserna om tillståndsgivning för chartertrafik tillämpats med beaktande av risken för en urholkning av linjefartens vitala trafikunderlag. I

Om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet

vissa länder har t. o. m. stadgats totalt förbud mot allt charterflyg för sällskapsresor.

Sverige och de övriga skandinaviska länderna har sedan länge fört en i jämförelse med utlandet mycket liberal charterpolitik med avseende på sällskapsresor. Sällskapsrestrafiken har bl. a. på grund härav kunnat utveckla sig så att Skandinavien i förhållande till folkmängden nu torde svara för den största charterproduktionen i Europa. En blick på reseannonserna i våra söndagstidningar bär syn för sägen. För någon vecka sedan visste f. ö. pressen att berättas att priserna på charterresor i vårt land nu var lägre än någonsin och så pressade som det över huvud taget var möjligt. Detta är följderna av att utbudet av resor nu betydligt överstiger efterfrågan. Inom utrymmet för chartertrafikens nuvarande verksamhetsområde är således den svenska allmänheten minst av allt underförsörjd med billiga resemöjligheter.

Frågan om en utvidgning av chartertrafikens verksamhetsområde till att omfatta också vad man brukar kalla interkontinentala destinationer är ganska komplicerad. För linjeföretagen har de senaste årens utveckling mot stigande omkostnader och fallande biljettpriser inneburit betydande påkänningar. SAS hör till de bolag som är mest utsatta härför. Med stigande kostnader och fallande priser måste SAS öka sin omsättning — dvs. expandera — för att kunna överleva i den hårdnande konkurrensen med andra linjebolag. Det är fördenskull viktigt att man nu inte beskär SAS:s expansionsmöjligheter genom åtgärder som kan medföra att dessa urholkas eller absorberas av företag vilka som charterbolagen tillåts arbeta på gynnsammare konkurrensvillkor än som är SAS medgivet på grund av dess ofrånkomliga medlemskap i IATA.

I denna bedömning ligger inte någon negativ inställning till chartertrafiken som sådan och allra minst till allmänhetens intresse att kunna nå nya res-

mål. Vad den sista frågan angår vill jag särskilt understryka den betydelse jag tillmäter SAS:s ansträngningar inom IATA att uppnå sådana biljettpriser och andra befodringsvillkor att bättre förutsättningar skapas att tillgodose detta intresse inom linjefartens ram. Skulle dessa ansträngningar visa sig inte kunna leda till önskat resultat får naturligtvis frågan sättas in i det nya perspektiv som kan uppstå härigenom.

Jag vill i fråga om inställningen till chartertrafiken till sist erinra om de ansträngningar vi för närvarande gör att genom förhandlingar med spanska vederbörande få till stånd en uppmjukning av de restriktioner spanska regeringen nyligen pålagt den skandinaviska chartertrafiken. Jag vill också påminna om de förhandlingar vi tidigare fört med Israel om lättnader för skandinavisk chartertrafik vilka medfört att charterförbudet där numera hävts för den skandinaviska trafiken.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet vill jag uttala mitt tack för svaret på min interpellation.

Jag vill gärna från början ha sagt att jag inte har tagit upp denna fråga om reselivet och charterflyget i avsikt att föra talan för något visst flygföretag som anordnar charterresor med turister och semesterresenärer. Jag har tagit upp denna fråga därför att jag anser att regeringen här har intagit en alltför restriktiv hållning när det gäller charterflyg till nya lockande resmål, även om detta skett i samarbete med Danmark och Norge.

Sett ur allmänhetens synpunkt har jag svårt för att vara nöjd med svaret som har lämnats. I detta svar får rese- närererna från de skandinaviska länderna besked om att sedan trafikministrarna nu enats om hur det skall vara så kommer det inte att bli några resor till nya resmål. Resenärererna får fortsätta

Om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet

att resa till Kanarieöarna och till länderna kring Medelhavet.

Sedan denna interpellation lämnades har det emellertid inträffat en del på detta område som kanske kan vara tillåtet att här något beröra. I stort sett har praktiskt taget allt enskilt svenskt charterflyg bortsopats. Det är bara SAS med sitt charterbolag och i enskild tjänst varande flygföretag i Danmark och Norge som flyger charterresor från Sverige. Jag medräknar då inte det spanska reseföretag som har börjat tränga in på den svenska marknaden. De i enskild ägo varande charterföretagen i Danmark och Norge försöker med all kraft att hävda sig i konkurrensen.

Efter vad som här har inträffat under hösten och sedan det blivit ekonomisk katastrof för det svensk-danska företaget Internord tror jag man kan framhålla att dessa händelser har påverkats av den restriktiva hållning i fråga om tillståndsgivningen som här har tillämpats.

Jag har ingenting emot att vilket företag som helst utför dessa charterflyg, bara det sker under trygga, säkra och ekonomiskt godtagbara förhållanden, och jag har absolut ingenting emot att SAS kommer in och — med eller utan namnet Scanair — får en ökad del av charterflyget. Har nu SAS fått tillåtelse av IATA — vilket tidningarna nyligen har talat om — att ta med chartergruppen med det reguljära linjeflyget, kan även detta godtagas.

Vi har säkert alla respekt för den kvalitet och den säkerhet när det gäller trafiken som detta gemensamma stora nordiska flygföretag SAS alltid har uppvisat. Men skulle resultatet bli och målsättningen för framtiden vara att det ena charterflygföretaget efter det andra helt i enskild ägo i Norden skall försvinna och det stora gemensamma flygföretaget bli ett monopolföretag, då finns det anledning till bekymmer ur allmänhetens synpunkt. Skulle denna händelse inträffa, då har jag mycket

svårt att tro att vi får de tillfällen som nu finns till billiga turist- och semesterresor.

Jag är naturligtvis glad om dessa farhågor inte är berättigade, och framtiden kommer att utvisa hur det blir med den saken. Det är viktigt med en viss konkurrens, och monopolföretag är ingenting lyckat i något sammanhang. Det är alldeles riktigt som statsrådet framhåller i sitt svar att när man studerar reseannonserna i söndagstidningarna får man en bild av att här för närvarande råder en hård konkurrens reseföretagen emellan. Här bjuds ut många resor, priserna är i många fall låga. Jag kan även dela den uppfattningen att det verkar som om utbudet av resor för närvarande är större än efterfrågan. Kanske är det även riktigt att sällskapsresetrafiken har utvecklats så att Skandinavien i förhållande till folkmängden nu, såsom statsrådet uttalar, torde svara för den största charterproduktionen i Europa.

Men allt detta, herr statsråd, anser jag vara sådant som talar för att regeringen här i Sverige och regeringarna i de övriga nordiska länderna behövde tillämpa en mindre restriktiv hållning när det gäller att vidga området och möjligheterna för detta reseliv, så att det blir tillfälle att resa även till andra platser än Kanarieöarna med framför allt på vintern ett varmt klimat. Skall denna restriktiva hållning mot charterresorna, som man nu tillämpar och kommit överens om, gälla en längre tid, då finns en stor risk för ännu flera katastrofer med reseföretag än som har förekommit, även risk för sådana företag som borde leva vidare. Här finns många i detta land som varit ett antal gånger på Kanarieöarna. Nu när flygplanen förbättrats och resorna går så fort och säkert, vill de fara till andra resmål som ligger längre bort, till exempel i Östafrika eller Västindien. Det förefaller vara nödvändigt för reseföretagen att få tillstånd för resor till andra vintervarma länder än dem man nu

Om tillstånd till charterflygningar utanför Europa och medelhavsområdet

lämnar tillstånd till. Den svenska allmänheten är inte för närvarande underförsörjd med billiga rese­möjligheter, den uppfattningen är också riktig.

Men det är inte bara det som saken gäller. Det gäller även att ordna resor till de platser dit medborgarna i Sverige och de övriga nordiska länderna vill resa. Jag kan även hålla med om att Sverige och de övriga nordiska länderna fört en i jämförelse med utlandet liberal charterpolitik, men då är det svårt att förstå att det nu blivit så angeläget att begränsa denna trafik till Kanarieöarna och till länderna vid Medelhavets stränder.

Den uppfattningen ligger nära till hands, att vad linjeföretagen förlorar på charterföretagen är mera inom det område där denna trafik nu är tillåten än när det gäller dessa längre bort liggande resmål. Det måste vara ett mycket större antal människor som kan tänkas vilja utnyttja en billig charterresa i Europa och Medelhavsområdet i annat intresse än som turist- eller semesterresa bara för att resan är så billig. Endast ett relativt litet antal människor kan ha något intresse av att på detta sätt utnyttja chartertrafiken till längre bort liggande resmål som reseföretagen nu på grund av ett kompakt motstånd inte kan anordna resor till.

Som jag sagt i min interpellation, måste även det reguljära linjeflyget i SAS:s regi skyddas. Det är också en viktig angelägenhet, och SAS-företaget är inte, det vet vi alla, utan bekymmer. Nog borde det vara möjligt att kunna bygga upp ett skydd för det stora gemensamma linjeföretaget så att, som jag redan uttalat i interpellationen, det inte går ut över allmänheten.

Statsrådet uttalade till sist vissa förhoppningar om att det skall bli möjligt att genom överenskommelser med IATA komma fram till ett sådant resultat att chartertrafiken på ett tillfredsställande sätt kan ordnas inom linjefartens ram. Här bör nog inte förhoppningarna vara alltför stora. Statsrådet Lundkvist får

nog förr eller senare sätta in frågan i ett nytt perspektiv, såsom antyd­des i svaret. När dessa frågor handläggs bör beaktas, att intresset för att någon vecka på året resa utomlands till varmare länder har blivit så stort och allmänt, att det stora flertalet av de svenskar som frekventerar dessa resor inte har råd att kosta på sig några väsentligt dyrare resor.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Jag bara konstaterar att herr Sveningsson i sitt långa anfö­rande instämde i praktiskt taget allt vad jag sagt, och han har behandlat frågor­na betydligt utförligare än vad jag har kunnat göra. Meningsskiljaktigheten gäller det interkontinentala charterflyget. På den punkten har jag i mitt svar redovisat de motiv som väglett regeringarna i de skandinaviska länderna till den ståndpunkt de har intagit.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Det väsentliga i frågan är just att det finns intresse hos rese­företagen att ordna resor till dessa res­mål som det nu inte lämnas tillstånd för charterflyg till, och det finns in­tesse hos allmänheten för dessa resor. Det är av den orsaken som jag fram­ställt min interpellation, även om jag sedan har kunnat instämma i en hel del av vad statsrådet här har uttalat.

Jag vill, om det tillåtes i detta sam­manhang, uttala min glädje och till­fredsställelse över att finansminister Sträng och regeringen inte gått in för att lägga någon extra skatt på dessa sällskapsresor och dessa turistresor, även om det inte har saknats röster i den riktningen i riksdagen. När nu re­geringen i detta avseende har varit så hygglig så tycker jag att kommunika­tionsministern på bästa sätt också skall medverka till att medborgarna får be­ söka de platser de vill resa till. Här har det ju ibland talats mycket om valfri-

Ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen

hetens samhälle och denna önskan tycker jag ryms inom det uttrycket.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen

Ordet gavs därpå ånyo till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr *Thorsten Larssons* (cp) interpellation angående förläggande av en storflygplats i öresundsregionen, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Thorsten Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd vidta i syfte att frågan om en storflygplats i Öresundsområdet får en sådan lösning, att minsta möjliga åverkan sker på de kringboende människornas miljö.

Frågan om lokaliseringen av en ny flygplats i Köpenhamnsområdet som ersättning för nuvarande flygplatsen i Kastrup har utretts av de danska myndigheterna. Enligt dessa utredningar bör en ny storflygplats i Köpenhamnsområdet lokaliseras till Saltholm eller Sydager.

Bland annat på grund av att en storflygplats i Öresundsområdet skulle beröra svenskt luftrum och medföra bullerstörningar i Skåne har de nämnda danska utredningarna remissbehandlats i Sverige i början av detta år. Många av remissinstanserna såg mycket allvarligt på de bullerproblem som enligt utredningarna skulle uppkomma i Skåne om flygplatsen placerades på Saltholm. Flera remissinstanser ansåg att det var nödvändigt att komplettera bullerutredningarna.

I Danmark och Sverige har tillsatts särskilda ämbetsmannadelegationer, som har till uppgift att förbereda regeringsöverläggningar i frågor rörande fast förbindelse över Öresund och stor-

flygplats i Öresundsregionen. Delegationerna har med anledning av bl. a. remissuttalandena låtit utföra omfattande kompletterande utredningar om bullerstörningar från en flygplats på Saltholm respektive Sydager. Det kompletterande utredningsmaterialet är för närvarande på remiss i Sverige. De närmast berörda myndigheterna och kommunerna får därigenom möjlighet att på nytt uttala sig med anledning av de bullerstörningar som kan komma att drabba Skåne.

Jag har velat lämna denna redogörelse för att visa att vi på svensk sida tillmäter frågan om bullerstörningarna en mycket stor betydelse.

Vid de regeringsöverläggningar, som jag hoppas skall kunna tas upp i början av nästa år, kommer vi från svensk sida att hävda de miljövårdssynpunkter som herr Larsson berört i sin interpellation.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag vill framföra mitt tack för kommunikationsminister Lundkvists svar. Jag anförde i min interpellation att de danska myndigheterna bör delges de allvarliga betänkligheter som man kan hysa från svensk sida för detta projekt. Utifrån min frågeställning rörande den miljöpåverkan — i negativ riktning — som den eventuella storflygplatsen får för Malmö stad och omkringliggande kuststräckor är svaret av särskilt stort intresse.

Jag syftar på den passus där statsrådet säger att vi från svensk sida tillmäter bullerstörningarna mycket stor betydelse. Jag vill tacka statsrådet för det uttalandet, och jag och många med mig är därmed något lugnade inför den utveckling som frågan tycks få. Statsrådet erinrar om att det kompletterande utredningsmaterialet är på remiss, och givetvis bör svaren avvaktas.

Men statsrådet erinrar också om att de tidigare remissyttrandena såg mycket allvarligt på problemen. Givetvis är

Ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen

frågan av mycket stor räckvidd för hundratusentals invånare i Malmöområdet, när man bara 13 kilometer från stadsbebyggelsen plötsligt skall uppföra en storflygplats som är beräknad att få en kapacitet av 100—140 flygoperationer per timme eller omkring 400 000 per år. Inför den utsikten kan jag förstå den man som häromdagen i rubriken till en artikel om bullerproblemen med anledning av Saltholmsflygplatsen använde den kända slogan: »Välkommen till Malmö, här använder man öronproppar.» Fullt så drastiskt blir det kanske inte, herr statsråd, men hälsövardsnämnden i Malmö har dock i sitt yttrande pekat på att stora delar av tätbebyggelsen kommer att ligga i bullerzon 2, vilken som bekant inte är särskilt lämplig för bebyggelse.

Det har sagts att man kan ändra på startbanornas sträckning och att bullret härigenom skulle märkas mindre. Men kan man verkligen det i någon större utsträckning? Enligt den utredning som föreligger måste dessa banor på visst sätt korrespondera mot Sturupfältets banor. Såvitt det inte har blivit någon ändring på senare tid måste den sydgående trafiken från Saltholmsbana 4, för att ta ett exempel, ligga på en viss höjd över trafiken vid inflygning till bana 11 i Sturup. Om utredningen är riktig visar detta exempel bland mycket annat, vilket skulle ta för lång tid att räkna upp här, att utsikten att genom banornas sträckning nämnvärt kunna minska bullret är ganska begränsad.

Det är också, herr statsråd, ganska orinligt att lägga ett par stora flygfält på endast omkring tre och en halv mils avstånd från varandra. Något av dessa måste väl då bli fellokaliserat. Från trafikunderlagssynpunkt kommer förmodligen det mindre, Sturup, att dra det kortaste strået.

Jag skall inte syssla så mycket mer med dessa frågor. Miljöfrågorna har dock sin stora betydelse — det vill jag understryka — men det sagda får räcka.

Jag vill betona att jag är tillfredsställd med statsrådets svar på denna punkt, att det skall läggas stor vikt vid miljöfrågorna.

Slutligen vill jag nämna att jag framställde interpellationen därför att det verkade som om ärendet hastade, att man hade bråttom att komma till ett avgörande. Därför ville jag att allmänheten och riksdagen skulle bli underrättade om vad som egentligen sker. Enligt tidningsuppgifter har ett utskottsudvalg i Danmark redan avgjort frågan till Saltholms förmån. Enligt statsrådets svar hänvisas emellertid till dansk-svenska regeringsöverläggningar i början av nästa år, där man enligt statsrådets uppgift från svensk sida kommer att hävda de miljövårdssynpunkter som jag här har talat om. Jag hoppas att såväl dessa som även en del andra önskemål från svensk sida då kan bli respekterade.

Det andra danska alternativet om en flygplats på Sydamerger vid Kongelunden tycks ha kommit bort ur bilden. Det alternativet hade från svensk synpunkt helt säkert inte varit så störande som Saltholmsalternativet. Så svensk att man tycker det får man kanske inte lov att vara, herr statsråd, eller vad tror man om detta alternativ? Står det fortfarande kvar?

Herr statsrådet **LUNDKVIST:**

Herr talman! Jag vill gärna begagna tillfället att säga att vi från dansk och svensk sida har kommit överens om den ordning i vilken vi skall handlägga dessa frågor. Vi har gemensamt beslutat att tillsätta ämbetsmannadelegationerna för att kunna förbereda de överläggningar som måste föras regeringarna emellan. Vi har beslutat att avvakta resultaten av ämbetsmannadelegationernas arbete, innan regeringsöverläggningarna sätts i gång. Vi har konfirmerat detta beslut, senast vid ett sammanträde som vi höll här i Stockholm någon gång under eftersommaren. Det skulle förvåna i varje fall mig mycket om man från

Ang. transport av vapen m. m. i järnvägsvagn

dansk sida trots detta, alltså innan ämbetsmannadelegationens rapport föreligger och innan remissyttrande föreligger i anledning av de utredningar som på delegationens förslag kommit till stånd beträffande bullerfrågorna inta någon definitiv ståndpunkt angående storflygplatsfrågan. Jag förutsätter sålunda att vi får sådana överläggningar och att vi därvid får tillfälle att diskutera hela denna fråga mot bakgrund bl. a. av de remissyttranden som då kommer att föreligga beträffande bullerfrågorna.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Jag tackar statsrådet Lundkvist för den sista upplysningen.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. transport av vapen m. m. i järnvägsvagn

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST, som förklarat sig ämna vid detta sammanträde besvara även herr *Hübinettes* (h) interpellation angående transport av vapen m. m. i järnvägsvagn, fick åter ordet och anförde:

Herr talman! Herr Hübinette har frågat mig om jag har observerat de bristfälliga instruktioner som finns rörande läsning av järnvägsvagnar lastade med vapen, ammunition och sprängämnen.

Redan innan herr Hübinette framställde sin interpellation hade SJ med anledning av under senare tid inträffade tillgrepp av explosiva varor tagit upp frågan med rikspolisstyrelsen om en skärpning av de regler som gäller för transport på järnväg av vapen, ammunition och sprängämnen.

De skärpta reglerna avses bl. a. beröra övervakning i samband med lastning, lossning och uppställning på bangårdar. Avsändare av vagnslastgods har i prin-

cip rätt att låsa vagn med eget lås. SJ avser att hos avsändarna begära att de låser vagnar med vapen och explosiva varor med lås av solid beskaffenhet.

Jag räknar med att den omprövning av bestämmelserna som nu sker skall resultera i ett förbättrat skydd mot tillgrepp av vapen, ammunition och sprängämnen i samband med järnvägs transporter.

Herr HÜBINETTE (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lundkvist för svaret, som onekligen var positivt och bra. Det sägs däri att det skall bli en skärpning av reglerna och att man övervägt detta redan innan jag ställde interpellationen.

Vad som däremot förefaller mig mindre tillfredsställande är att man på ansvarigt håll låtit det gå därhän att grova tillgrepp har kunnat göras. De här övervägandena borde enligt min mening ha kommit betydligt tidigare. Det bör väl för var och en stå klart att laster av denna karaktär inte kan få transporteras i vagnar som praktiskt taget endast har tillslutna dörrar. Den plombering som är föreskriven för sådana här laster kan närmast betraktas som illusorisk. Jag ber, herr talman, att på monitorerna här få visa kammaren en bild av hur läsningen går till. Det är en liten ståltråd och en blynypa som skall skydda vagnslasten. Ur den vagn som ni ser på bilden och som var lastad med 12 ton sprängämnen stal tre pojkar på Uppsala central var sin låda innehållande 14 kg dynamit. Vid polisförhör efter gripandet sade en av pojkarna: »Det är skitlätt att göra inbrott i SJ:s vagnar.» Det är ett betyg som inte är särskilt meriterande för dem det avser.

Det är bara tur att försyneren har hållit sin vakande hand över SJ — och invånarna i Uppsala. Vad hade inte kunnat hända med denna stora och lättåtkomliga last av sprängämnen? Det var inte heller första gången ett sådant här

Ang. transport av vapen m. m. i järnvägsvagn

tillgrepp gjordes. En av de 16-åringar som var med och stal hade tidigare tagit gevär och gevärsammunition samt 50 kg dynamex ur en järnvägsvagn. Med sprängämnet hade de gjort provsprängningar i Fyrisån. Det var en ganska kraftig laddning på 20 kilogram som de lät detonera alldeles i närheten av Uppsala nya idrottsanläggning. Jord och vatten sprutade högt och lade sig på taken på intilliggande byggnader.

Vid ett annat inbrott ur en plomberad järnvägsvagn blev bytet 25 kilogram dynamit och 10 kilogram krut. Man blev rädd när man hade stulit detta, och kastade därför en del av det stulna i ån. Den grodman som anlätades för att hämta upp dynamiten uppmärksammade redan vid bärgningen att det rörde sig om ett speciellt slag som är betydligt känsligare än vanlig dynamit. Största försiktighet måste iakttagas vid bärgningen. Att återställa partiet till SJ bedömdes som förenat med alltför stora risker, och därför oskadliggjordes det redan i ån.

Av en del av det som stals ur den vagn jag tidigare nämnt gjorde man en tidsinställd bomb, som innehöll 30 kilogram dynamex. Bomben placerades inte så långt från bebyggelsen i ett litet skogsparti. Man satte därefter en väckarklocka ovanpå den, och när polisen kom dit, måste området avspärras. Polisen lät laddningen detonera utan att närma sig. Det är vad som hände. Vad som hade kunnat hända vill jag inte här tala om. Tänk, om dessa pojkar låtit hela laddningen detonera inne i tätbebyggda områden! Vem bär ansvaret för detta? Det är klart att det är den som befraktar järnvägen — det kan jag hålla med om — som borde ha satt för något lås, men det är i ännu högre grad SJ och myndigheterna som är ansvariga.

En annan sak som bör påtalas i detta sammanhang och som jag tycker är helt otillfredsställande är att de godsvagnar som det här gäller och som praktiskt taget går olåsta ändå inte direkttrans-

porteras till bestämmelseorterna. Jag vill nämna ett exempel på hur en transport kan gå till.

En järnvägsvagn lastades i Norrtälje den 19 september med sådana här varor och kördes den lilla vägen till Rimbo, stod där över natten olåst, kom sedan till Uppsala central den 21 september — det var en lördag — och blev stående på Uppsala central obebakad och olåst till den 24 september, då vagnen gick till Sala. Jag tycker att det är helt otillfredsställande att man inte kan se till att dessa vagnar transporteras omedelbart till bestämmelseorten, och naturligtvis med skärpta regler för läsning.

Men det är ju tillfredsställande att det nu skall bli en bättring. Jag hoppas att denna bättring även skall omfatta sådana saker som vi hörde om i TV i går kväll och i radionyheterna. Det talades då om att det transporterades radioaktiva ampuller på en öppen vagn som blev stående på Norrköpings central, där några pojkar knyckte dem. Jag tror att det var föreskrivet att det där skulle ske en viss bevakning. Vem det är som har felat skall jag inte här gå in på, men var och en förstår ju hur otillständigt det är att någonting sådant har kunnat ske. Att det sedan kanske från AB Atomenergis sida framhålls att det i själva verket inte rörde sig om några farliga saker — jag kan tänka mig att herr statsrådet Lundkvist också fått detta besked — är ju ändå inte något försvar för att man låter någonting sådant hända. Nästa gång kan det gälla ett radioaktivt ämne eller en radioaktiv ampull som verkligen kan medföra betydande skada för dem som kommer i beröring med detta.

Herr talman! Jag har velat framhålla detta som ett bevis för att det verkligen är angeläget att det händer någonting på detta område. Jag vill samtidigt än en gång uttrycka min tacksamhet mot statsrådet Lundkvist för att det verkligen blir någonting gjort, även om det är otroligt sent.

Ang. dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum, m. m.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill säga några ord för att kammaren inte skall få den föreställningen att oerhört många sådana här tillgrepp har skett under årens lopp. Vi är överens om att plomberingen uppenbarligen inte har varit tillfredsställande. Men jag vill framhålla när det gäller tillgrepp av explosiva varor att det i fjol förekom ett sådant tillgrepp, medan fyra tillgrepp har förekommit i år. I och för sig är det fyra tillgrepp för mycket. Jag medger gärna det.

Stölder av vapen ur järnvägsvagnar inträffar jämförelsevis sällan. 1967 noterades tre sådana fall, och under 1968 har man inte noterat något. Det är bra att bestämmelserna nu kommer att ses över, och vi hoppas att det skall vara möjligt att finna sådana former för låsning att riskerna skall kunna elimineras. Det är klart att inte ens låsanordningar alla gånger kommer att vara så fullständigt effektiva som vi vill förvänta. Men vi kan väl ändå gemensamt hoppas att det i fortsättningen inte skall bli lika lätt att komma åt vapen som det på vissa håll tydligen har ansetts vara.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Norge om avgränsning av kontinentalsockeln.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Ang. dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den

28 september 1928 (nr 370), m. m. jämte motioner.

I propositionen nr 1968:144 (finansdepartementet) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) och

2) förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

I propositionen hade bland annat föreslagits höjning av maximibeloppet för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid inkomsttaxeringen. I de fall maximering gällde, vore nuvarande högsta avdragsbelopp 4 500 kronor. Förslaget innebure i princip ett maximum för sådant avdrag på 6 000 kronor. Samtidigt klargjordes att den vid kommunaltaxeringen tidigare slopade maximeringen av extra avdrag till den, som vore huvudsakligen beroende av sin folkpension, icke heller skulle gälla vid den statliga inkomsttaxeringen.

Med anledning av propositionen hade väckts de likalydande motionerna I: 1024, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 1295, av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 144 måtte uttala sig för avskaffande av dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum och höjning av beloppen för dyrort 3 och 4 till dyrort 5 samt för kompensation till kommunerna för därvid åsamkat skattebortfall.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

A) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 144 antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) och

Ang. dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum, m. m.

2) förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

B) avslå motionerna I: 1024 och II: 1295.

Reservation hade avgivits av herrar *Stefanson* (fp), *Gösta Jacobsson* (h), *Lundström* (fp), *Enarsson* (h), *Mattsson* (cp), *Magnusson* i Borås (h) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herrar *Eriksson* i Bäckmora (cp) och *Enskog* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under B hemställa, att riksdagen, med bifall till motionerna I: 1024 och II: 1295, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad reservanternas anförts.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Jag vill i anledning av detta bevillningsutskottets betänkande anförda följande.

Propositionen behandlar fyra frågor med begränsat inbördes samband. Det gäller först och främst höjningen av maximibeloppet för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid inkomsttaxeringen men därutöver också slopandet av maximeringen även vid den statliga taxeringen av det extra avdraget för folkpensionärer, vilkas inkomst till huvudsaklig del utgörs av folkpension, vidare en mera generös inställning till i vad mån förmögenhet skall påverka storleken av det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga och slutligen skattefriheten för de statliga och kommunala bostadstillägg som beslutades av riksdagen i våras.

I anslutning till regeringsförslaget om en höjning av maximibeloppet för extra avdrag vid nedsatt skatteförmåga har vi från centerpartiet motionerat om avskaffande av dyrortsgrupperingen av de normalbelopp som bestäms av centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden. För att inte kommunerna skall få kän-

nas vid ett inkomstbortfall, som måste tas igen genom skattehöjning, föreslår vi att staten kompenserar kommunerna. Utskottets socialdemokrater har i betänkandet hänvisat till ett avvisande interpellationssvar av finansministern i våras. Några egna synpunkter därutöver redovisas inte.

Finansministerns skäl för bibehållandet av dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum — som repeteras av utskottsmajoriteten — kan sammanfattas i tre punkter.

1. Så länge ortsgrupperingen finns kvar på lönesidan, bör man ha motsvarande differentiering beträffande normalbeloppen för existensminimum.

2. För tillägg — maximum 1 000 kronor — till oförsörjda barn gäller inte dyrortsgrupperingen. I dessa fall är, enligt finansministerns egna ord, »taxeringsnämnderna obundna».

3. I den mån skillnaderna mellan ortsgrupperna försvinner i lönehänseende, kommer motsvarande justering att ske för normalbeloppen vid beräkning av existensminimum.

Punkterna 1 och 3 innebär i princip samma sak, nämligen att ortsgrupperingen på lönesidan och av normalbeloppen för existensminimum bör följas åt. Någon argumentering för varför det bör vara så går man inte in på. Man bara redovisar en uppfattning. I såväl centermotionen som i reservationen har vi anförts att man måste utgå ifrån att existensminimum i hög grad har anknytning till levnadskostnaderna. Det ligger ju i själva begreppet. Eftersom den senast utförda levnadskostnadsundersökningen visade att det inte fanns någon allmän överensstämmelse mellan levnadskostnaderna och dyrortsgränserna eller intervallerna mellan olika dyrorter måste man — som vi ser det — lämna denna konstlade uppdelning och gradering.

Detta gäller självfallet också grupperingen av lönerna, som vi påpekat i reservationen. Men det bör i ännu högre grad gälla för de belopp som bestäms

Ang. dyrortsgrupperingen av normalbeloppen för existensminimum, m. m.

med utgångspunkt från vad som är ett oundgängligt minimum för uppehållet.

Det är visserligen några år sedan statistiska centralbyrån gjorde sin undersökning av levnadskostnaderna, men man kan på goda grunder antaga att dessa i dag är helt utjämnade i de olika orterna, då skillnaderna vid undersökningstillfället inte var påfallande stora.

Jag vill ställa den frågan varför man på socialdemokratiskt håll är så hårt låst i denna viktiga rättvisefråga för både pensionärer och låginkomsttagare. Det gäller ju här att förverkliga den jämlikhetspolitik som man i varje fall talar så vackert om.

Herr talman! Med detta ber jag få yrka bifall till reservationen av herr Stefanson m. fl.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag vill påpeka för kammaren att utskottet är enhälligt i fråga om Kungl. Maj:ts proposition. Utskottet tillstyrker denna, vilket innebär en väsentlig framgång för de människor som behöver dessa extra avdrag. Det gäller ju en höjning av de aktuella beloppen och en uppmjukning av förmögenhetsberäkningen, som jag tycker är gynnsam och tillfredsställande.

Herr Mattsson har här dragit fram en motion från centerpartiet vilken aktualiserat dyrortsgrupperingsfrågan. Men här handlar det om existensminimum, och underlaget för en debatt i kammaren om detta är som jag tror rätt dåligt. I utskottets utlåtande hänvisar vi till ett uttalande av finansministern i ett interpellationssvar. Utskottet ställer sig bakom detta uttalande, där finansministern säger att det i detta sammanhang i första hand gäller lönerna. I den mån som klyftorna i nuvarande dyrortsgruppering minskas eller eventuellt upphävs kan man komma över på andra områden där det också sker en utjämning.

Men med anledning av herr Mattssons yttrande känner jag behov av att fram-

hålla en sak. Han sade att vi strävar efter en utjämning i samhället. Jag vill då påpeka för herr Mattsson att han har möjlighet till att åstadkomma en sådan utjämning även med den lagstiftning som vi förordar. Vad gäller existensminimum är det så ordnat att taxeringsnämnderna i alla tre ortsgrupperna kan fastställa lika höga maximibelopp. För ensamstående utan barn är detta belopp 6 750 kronor i alla tre ortsgrupperna, för makar och likställda utan barn är det 9 000 kronor, för ensamstående med ett barn 10 000 kronor och för makar med barn 11 000 kronor. Dessa belopp gäller alla ortsgrupperna. Jag utgår alltså ifrån att herr Mattsson har möjlighet att via taxeringsnämnderna — om han nu har viljan — fastställa de här beloppen som existensminimum. Jag är nu inte säker på att så kan ske eftersom jag har den meningen att det faktiskt föreligger en viss skillnad mellan ortsgrupperna. Det finns emellertid inga lagliga hinder för en sådan anordning, enligt de anvisningar som skattemyndigheterna har utfärdat under innevarande år. Jag tror därför att den reservation som fogats till detta betänkande inte är särskilt välgrundad. Som en kuriositet kan nämnas att reservanterna har återfallit till någonting som utskottet enligt min mening inte under några omständigheter skulle acceptera, nämligen att vilja ge Kungl. Maj:t till känna »vad utskottet ovan anfört». Det är tur att inte utskottet står för en sådan mening utan att det är reservanterna som gör det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Vad beträffar påpekandet om min möjlighet att påverka taxeringsnämnderna vill jag säga till utskottets ordförande att vi har samma möjligheter på ömse håll. Jag lovar att göra vad jag kan.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls utskottets hemställan i punkten A.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de avseende punkten B förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mattsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 65 punkten B, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mattsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 56.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 2 juni 1961 (nr 300) om redareavgift för sjöfolks pensionering, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 50, i anledning av motioner om särskilda naturcentra vid Vindelälven för forskning och turism, om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet samt om en plan för vindelälvsområdets användning för friluftsliv och rekreation.

Till samtidig handläggning hade allmänna beredningsutskottet förehaft nedannämnda motioner:

1) de likalydande motionerna I: 204, av herr *Nyman m. fl.*, samt II: 262, av herr *Nyberg* och herr *Nilsson* i Agnäs, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om prövning av förutsättningarna för en samverkan mellan forskning och turism i särskilda naturcentra vid Vindelälven i sysselsättningsbefrämjande syfte;

2) de likalydande motionerna I: 498, av herrar *Per Jacobsson* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 627, av herr *Gustafsson* i Skellefteå *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta att hemställa hos Kungl. Maj:t att, exempelvis genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg och i samråd med vederbörande länsorgan, pröva vissa i motionerna i fem punkter preciserade förslag samt att så snabbt som möjligt vidtaga de åtgärder som befunnes erforderliga och möjliga; ävensom

3) de likalydande motionerna I: 741, av fröken *Stenberg m. fl.*, och II: 944, av herr *Norrby m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

skulle anhålla, att en utredning bestående av representanter från naturvårdsverket, Umeå universitet och Svenska turisttrafikförbundet måtte tillsättas med uppgift att framlägga förslag till en plan för vindelälvsregionens användning som naturområde för friluftsliv och rekreation i enlighet med motionernas syften.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt, att riksdagen i anledning av de sinsemellan likalydande motionerna I: 204 och II: 262, I: 498 och II: 627 samt I: 741 och II: 944, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört.

I sitt yttrande hade utskottet bland annat förordat, att snara åtgärder skulle komma till stånd — genom en den 18 oktober detta år tillkallad delegation för statlig industrietablering eller på annat lämpligt sätt i samverkan mellan regionala och lokala statliga organ — för att tillvarata naturvärden och trygga sysselsättning i vindelälvsområdet.

Reservation hade anmälts av herrar *Hedlund* (s), *Lundmark* (s) och *Wikner* (s), vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Allmänna beredningsutskottet har tagit god tid på sig för att avge utlåtande över de motioner som väcktes under vårriksdagen angående åtgärder för att främja sysselsättningen inom Vindelälvsområdet. När nu resultatet av utskottets mödor föreligger borde jag kanske som motionär känna tillfredsställelse över att utskottet har velat uttala sig allmänt välvilligt om motionernas syfte och även har föreslagit riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet har anfört.

Utskottet har naturligtvis haft en svår uppgift, och jag vill inte kritisera utskottet om det i någon mån kan sägas ha följt minsta motståndets lag. Utskottet har naturligtvis haft vissa bekym-

mer med anledning av sitt uttalande under höstriksdagen 1967, där man sade att med tanke på att Vindelälvens bevarande kan betraktas som en riksangelägenhet önskvärda och bestående lokaliseringspolitiska åtgärder borde vidtagas. Jag hoppas att detta fortfarande är beredningsutskottets ståndpunkt. Utskottets oklanderliga retorik motsäger väl inte direkt att så är förhållandet, även om man sorgfälligt undviker att ta ställning till de konkreta förslag som lagts fram i motionerna — främst då i motionerna I: 498 och II: 627 men även i de övriga motionsyrkanden som ställts i denna fråga.

Jag kan inte underlåta att ställa frågan: Har utskottet någon mening om något av de framlagda förslagen? Det hade väl knappast varit orimligt om utskottet ändå gett uttryck åt någon uppfattning om de förslag utskottet haft att ta ställning till. Utskottet är ju i den lyckliga belägenheten att kunna »skyffla över» uppgiften på andra organ och säger i sitt utlåtande bl. a.: »Utskottet finner, att motionärernas önskemål i den del de syftar till att skapa arbetstillfällen genom statliga åtgärder bäst skulle kunna tillgodoses genom något redan verkande organ med vida befogenheter. Detta synes kunna ske genom att inom den nyligen tillsatta delegationen för industrietablering särskilt beaktas Vindelälvsområdets speciella förutsättningar.» Utskottet avslutar sitt utlåtande med att förorda att snara åtgärder kommer till stånd genom den statliga etableringsdelegationen eller på annat lämpligt sätt i samverkan mellan regionala och lokala statliga organ för att tillvarata naturvärden och trygga sysselsättning i Vindelälvsområdet.

Allt detta låter ju välvilligt. Men jag vill fråga: Tror man inom utskottet verkligen att någonting kommer att hända? Har den delegation för industrietablering som utskottet åberopar — om vars arbete vi ännu ingenting vet och vars direktiv är tämligen dunkla — egentligen till uppgift att syssla med de

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

detaljspörsmål det här gäller? Jag tror att det är befogat att hysa stor skepsis beträffande denna frågas hantering i fortsättningen.

Jag skulle finna det ganska naturligt om Vindelälvens ovissa öde i någon mån legat som en skugga över utskottets handläggning av detta ärende. Vi skall inte diskutera den frågan i dag. Men det må vara tillåtet att säga att en eventuell utbyggnad av älven ingalunda löser problemet om den framtida sysselsättningen i ifrågavarande område och att de frågor som har tagits upp i dessa motioner och de åtgärder som har ifrågasatts är aktuella alldeles oavsett huruvida älven kommer att byggas ut eller ej.

Till sist, herr talman, undrar jag om det inte skulle vara lämpligt att regeringen inför den nu förestående högtiden lyfter på förlåten och redovisar sin mening i utbyggnadsfrågan. Befolkningen i vindelälvsområdet har hållits på halster tillräckligt länge. Det kan inte finnas några rimliga skäl för att uppskjuta avgörandet ytterligare, alldeles oavsett i vilken riktning beslutet kommer att gå.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Herr **HEDLUND** (s):

Herr talman! Till här föreliggande utskottsutlåtande har jag tillsammans med två ledamöter av andra kammaren fogat en blank reservation, och jag skulle faktiskt kunna nöja mig med att i vissa stycken instämma med var herr Jacobsson, Per, har sagt. Jag kan dela hans uppfattning att utskottet här kanske har glidit förbi själva huvudproblemet, nämligen att verkligen pröva olika förslag till åtgärder för att trygga sysselsättningen i Vindelälvsdalen. Samtidigt har jag dock inte velat driva den linjen så hårt i utskottet att jag anmält någon direkt avvikande mening gentemot utskottets skrivning. Utskottet är alltså enigt, och detta beror på det enkla faktum att när man börjar analysera

situationen finner man att det inte är möjligt att med de förslag som för närvarande föreligger vidta åtgärder för att lösa sysselsättningsfrågan på lång sikt i detta område. Även om man bygger ett särskilt naturcentrum vid Vindelälven kan detta inte vara av den storleksordningen att det för framtiden kan trygga sysselsättningen där. Detsamma gäller när det är tal om stödåtgärder för turismen och forskningen. Jag vill, herr talman, visa på att man inte ens i den bygden själv tror på att det är möjligt att därigenom trygga sysselsättningen. I Västerbottens turisttrafikförbunds yttrande heter det bl. a.: »Motionärerna exemplifierar sina argument med jämförelser från USA, där man i ett område låtit forskning och turism samsas om nedlagt kapital och därmed effektiviserat resurserna. Det beskrivs inte mera ingående hur USA-projekten är organiserade, men förbundet anser att vad som i dessa exempel utgör det faktiska underlaget för turism inte omedelbart kan överföras till förhållandena längs Vindelälven. — Mera realistiskt är möjligen att tro att Vindelälven, just genom de åtgärder som forsknings- och naturvårdsintressenterna forskar genomföra, blir ett eftertraktat mål för den publik som i Sverige och i utlandet har ett levande och aktivt naturintresse.» Det är alltså här fråga om en mycket begränsad del av befolkningen.

Vidare säger Turisttrafikförbundet: »Det är detta samlande intresse för älven — — — som måhända kan åstadkomma en viss breddning av resande till de naturmiljöer som älvdalen har.» Turistfolk där uppe tror således inte så mycket på att dessa åtgärder kan främja turismen.

Ytterligare en sak har upptagits i motionerna. Det är vissa stödåtgärder — man tänker då närmast på en ökad industrilokalisering. Man blir litet förvånad när man i dessa förslag finner att man vill till Vindelälvsdalen lokalisera vad man kallar för basindustrier, basnäringar. Vad kommer det att medföra

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

för naturvårdsintressena i Vindelälvsdalen? Kanske man därigenom skadar Vindelälvsdalen mera än man gör om man bygger ut kraftverken som det är tänkt.

Jag vill också peka på vad allmänna beredningsutskottet uttalade i fjol. I likhet med herr Jacobsson är jag på det klara med att utskottet då sade att frågan om utbyggnaden av Vindelälven är en riksangelägenhet. Skall man bevara älven måste medborgarna solidariskt förklara sig beredda att se till att Vindelälvsdalen som kompensation för den uteblivna utbyggnaden får ökade sysselsättningsmöjligheter. Så långt är vi överens, herr Jacobsson.

Men i fjol uttalade utskottet att många för en bedömning av lämpligheten av Vindelälvens utbyggnad väsentliga faktorer har förändrats under de senare åren och kan komma att ytterligare förändras inom den närmaste framtiden. På grundval av det material som då redovisades i utskottet ansåg utskottet att någon utbyggnad av Vindelälven inte borde ske, och som alla minns anslöt sig ju riksdagen till detta uttalande. Men även till det utskottsutlåtandet hade jag anmält en blank reservation. Jag ville därigenom markera att det i den fortsatta debatten och den fortsatta behandlingen av dessa frågor kan komma fram ytterligare material som inte var känt i fjol.

Sedan riksdagen i fjol godkände detta beredningsutskottets uttalande har det hänt en del. Först och främst har nedre norrbygdens vattendomstol gjort en bedömning av regleringen av Gautojaure och funnit att regleringsföretaget är tillämpligt enligt vattenlagen. Det beslutet ligger nu hos Kungl. Maj:t för prövning, som herr Jacobsson mycket riktigt påpekade. Men under remissbehandlingen av detta beslut av vattendomstolen har det framkommit nya synpunkter. Jag vill nöja mig med att bara erinra om vad Vattenfall i sitt yttrande till Kungl. Maj:t säger i fråga om sysselsättningen i Vindelälvsdalen. Man talar där om be-

tydande arbetstillfällen som under en avsevärd tid — tio à tolv år — kommer till stånd utan några egentliga kostnader för samhället. Kostnaderna för utbyggnaden kommer ju att kunna förräntas, så att de insatser man gör i samband med utbyggnaden utan tvekan kommer bygden till del. Utbyggnaden kommer att ge sysselsättning åt 500 à 600 personer under tio—tolv år.

Sammanlagt skulle inemot en miljard kronor investeras, därav cirka 150—200 miljoner kronor i arbetslöner. Det är ingen tvekan om att inkomstskatten skulle komma att ge betydande inkomster åt kommunerna i älvdalen. Enligt länsstyrelsen i Västerbottens län skulle vid en genomförd utbyggnad fallvärdena i Vindelälven öka väsentligt i taxeringsmässigt avseende. Vid en försiktig beräkning har man kommit fram till en höjning från ett taxeringsvärde på cirka 14,5 miljoner kronor i dag till åtminstone 35 miljoner kronor, och alla förstår vad det skulle betyda för kommunerna. Med en utdebitering av i genomsnitt 19 kronor per skattekrona skulle kommuner och landsting efter utbyggnaden jämfört med nuläget få en total skatteinkomst från Vattenfall av i runt tal 5 miljoner kronor per år, varav cirka 1,8 miljon kronor enbart för landstingets del.

Därutöver tillkommer inkomstskatterna för den driftspersonal som behövs efter anläggningens färdigställande, cirka 100 personer.

Vi har i utskottet enats om att förorda att snara åtgärder bör komma till stånd för att tillvarata naturvärdena och trygga sysselsättningen i vindelälvsområdet. Att vi inte framförde några konkreta förslag beror som jag inledningsvis sade bland annat på att det inte är så lätt att hitta projekt som kan ersätta det som skulle varit möjligt genom en utbyggnad av älven.

Man kanske också skall framhålla att en utbyggnad av älven i dag är det mest effektiva sättet att tillföra bygden nya arbetstillfällen. Det har inte utskot-

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

tet sagt, men jag har med min blanka reservation velat få tillfälle att säga det här från talarstolen i dag. Jag vill också betona att en utbyggnad i och för sig inte behöver betyda ett spolierande av naturvärdena i Vindeälvsdalen. Många av våra utbyggda älvdalar har tillförts nya skönhetsvärden och naturvärden i och med utbyggandet av vattenkraften.

Kanske skulle som jag förut sade en lokalisering av nya industrier, i varje fall industrier av någon större omfattning av typen basindustrier som det talas om i motioner och remissyttranden, mera skada befintliga naturvärden än vad en utbyggnad av älven skulle göra.

Om man nu gör dessa konstateranden och fastställer att det är svårt att finna lämpliga sysselsättningsobjekt som ett reellt alternativ till en utbyggnad av älven, menar jag att det är att bedraga bygdens befolkning att från riksdagens sida säga att det är en riksangelägenhet att Vindelälven bevaras men samtidigt genom utskottets utlåtande kanske ändå tvingas konstatera att det är för- enat med betydande svårigheter att gottgöra befolkningen och bygden med ett annat alternativ.

Jag tror att det på sätt och vis är att bedra bygdens befolkning om man låter den leva i den tron att riksdagen skall ha möjlighet att skapa ett alternativ till en utbyggnad, vilket är så stabilt ur sysselsättningsynpunkt att det på sikt kommer att ha något värde.

Herr talman! Jag har intet yrkande utöver vad utskottet hemställt.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Det finns väl knappast någon fråga på detta område som under senare tid tilldragit sig en sådan enorm uppmärksamhet som just frågan om Vindelälvens utbyggnad. Här har man i radio, TV och press, genom de olika massmedia vi har, på allt sätt fört till torgs en uppfattning som skulle innebära att just Vindelälven skulle vara så värdefull ur landets synpunkt att vad

som än i övrigt skedde inom den landsändan så fick man inte vidta åtgärder för att bygga ut denna älv.

Som ett led i aktionen för älvens bevarande väcktes under vårriksdagen sex motioner vilka alla syftar till att man skall vidta andra åtgärder för att trygga befolkningens möjligheter att leva vidare i denna bygd. Allmänna beredningsutskottet som behandlat motionerna har visserligen använt rätt många ord för att uttrycka sin mening i saken, men uppriktigt sagt tycker jag att utskottets skrivning är tämligen mager, om jag får använda det uttrycket. Man löser inte frågorna för de människor som bor i den berörda landsdelen genom att så här summariskt foga samman olika uppgifter och förmena att den etableringsdelegation — eller vad man skall kalla den — som är utsedd skall komma med förslag till åtgärder som löser befolkningens dilemma när det gäller att skaffa sig sysselsättning och därmed de inkomster som människorna behöver för sitt dagliga bröd.

Vattenfall har, som herr Hedlund nyss anförde, i en skrivelse till regeringen framfört sin mening om sysselsättningsläget vid en eventuell utbyggnad. Av det yttrandet framgår att man under en tolvårsperiod räknar med att kunna sysselsätta 500 man. Det skulle vara en utomordentlig injektion i nuvarande läge om man på detta sätt omgående kunde få fram arbete på det sätt som Vattenfall har anvisat.

Jag uppskattar alltså motionernas vällovliga syfte, och jag uppskattar den positiva syn som utskottet har framfört, men jag konstaterar att bifall till utskottets kläm inte på något sätt löser problemen. Man talar ofta och gärna om fiske och turism. Jag bor uppe i dessa bygder i Västerbottens fjällvärld. Fisket är bra, men människor lever inte bara på det. Turisterna är välkomna i våra bygder, men de ger inte ekonomisk trygghet för de människor som verkar där. Däremot kan man väl tänka sig att vid sidan av en kraftåtgärd för att ge

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

nom denna älvs utbyggnad skapa sysselsättningstillfällen under 10—15 år framöver, jämväl skapa och öka förutsättningen för att genom fiskevårdande åtgärder, turism och mycket annat få dit människor som måhända kan finna trivsel i det landskap som Vindelälven rinner igenom.

När herr Per Jacobsson för ett år sedan höll ett mycket långt och som vanligt elegant anförande i denna fråga, var det kanske fler än jag som undrade om han skulle komma att yrka bifall eller avslag till Vindelälvens utbyggnad. Han yrkade då avslag. I dag är han tveksam, och jag kan förstå honom, ty som gammal känd kommunalman i länet vet han att kommunalmännen i Västerbotten och de kommuner som berörs av denna fråga har en ganska enstämmig opinion. I valet mellan att låta älven rinna orörd och att genom en utbyggnad skapa arbetstillfällen väljer kommunalmännen det senare alternativet.

Herr Per Jacobsson har liksom jag kunnat konstatera att utskottets skrivning är tämligen mjuk och innehållslös.

Jag har, herr talman, ingen anledning att just nu yrka vare sig bifall eller avslag på utskottets skrivning, men däremot skulle jag gärna till kammarens protokoll vilja anteckna en vädjan till regeringen, att denna på allt sätt snabbt och omedelbart vidtar sådana åtgärder att de människor som det här är fråga om kan få en sysselsättning, en utkomst, och det bör ske omedelbart.

Häri instämde herr *Rönneberg* (s).

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp) kort mäle:

Herr talman! Jag uppskattar herr Hedlunds deklaration att han ansett att utskottet borde litet mera utförligt och ingående ha tagit ställning till de förslag i olika avseenden som motionsvägen har framförts i denna fråga. Men

när han säger att en del av de förslag som man där har talat om kanske skulle kunna innebära risker för miljöförstöringar i lika hög grad som om älven byggs ut, så tycker jag att det är en överdrift. Jag kan inte finna att något av de förslag som har framförts som tänkbara lösningar av sysselsättningsproblemet skulle behöva innebära några risker från miljövärdssynpunkt. När vi nu behandlar allmänna beredningsutskottets utlåtande angående de motioner som föreligger i denna fråga har diskussionen glidit över till en debatt om Vindelälvens utbyggnad. Jag tycker emellertid att den debatten bör anstå tills vidare.

Herr Sörlin säger att jag tidigare har anslutit mig till dem som vill bevara älven, men konstaterar att jag i dag är tveksam. Jag vet inte vad han grundar det uttalandet på. Jag tycker inte att jag i dag har gett uttryck åt någon mening i den frågan i vidare mån än att jag ansett att regeringen bör redovisa sin ståndpunkt alldeles oavsett i vilken riktning den går.

Sedan måste jag reagera mot det talesätt som förekommit i dag såväl som vid de flesta tillfällen då man diskuterat denna fråga, nämligen att man genom att bygga ut Vindelälven löser sysselsättningsproblemet för de berörda områdena. Jag vill göra gällande att så inte är fallet. En utbyggnad kan innebära en lättnad för längre eller kortare tid genom att den skulle komma att bereda viss sysselsättning men är inte någon lösning av detta områdes sysselsättningsproblem på längre sikt. Och det är väl ändå det väsentligaste när man talar om möjligheterna att förhindra en alltför stor utflyttning från detta område.

Herr **HANSSON** (s):

Herr talman! Jag skall fatta mig ganska kort i denna fråga. Herr Sörlin slutade sitt anförande med en vädjan till regeringen om att omedelbart vidta åt-

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

gärder för att medverka till en lösning av sysselsättningsproblemen i den berörda landsändan. Denna vädjan var så formulerad att jag på det varmaste kan instämna i den. Redan i fjol syftade vi alla till att söka bevara regeringens handlingsfrihet, och på den punkten är jag helt införstådd med herr Sörlins synpunkter.

I sin plädering var herr Sörlin inne på andra synpunkter på hur frågan skulle lösas. När vi har behandlat frågan i utskottet har vi försökt att låta detta vara detta och utgått från det som var oss förelagt, nämligen de motioner som var väckta. Herr Hedlund deltog i det arbetet men ville ändå i dag dra in saker och ting som strängt taget inte hör hemma i utskottets handläggning. Jag hoppar över de frågorna, eftersom jag vidhåller att vi var helt överens om att syssla med det ärende som låg på bordet.

Jag vill helt kortfattat beröra den kritik som herr Per Jacobsson riktat mot oss. Har delegationen till uppgift att syssla med detaljfrågor, frågar han. Han tycker att vi har gjort det för lätt för oss. Herr Hedlund uttryckte något liknande när han sade att vi glidit förbi huvudproblemet, nämligen att pröva olika åtgärder. Jag kan inte inse att en sådan besvärlig sysselsättningsfråga som denna kan lösas på annat sätt än genom att man verkligen prövar detaljproblem. Vi kan stå här i kammaren och tala om att en sak är en riksangelägenhet. Vi kan yttra oss i utskottsutlåtanden om nödvändigheten av kraftfulla åtgärder, men i detta fall har regeringen tillskapat ett organ som verkligen har att konkret gå i närkamp med de olika detaljförslag till lösningar som kan komma upp. Vad är då naturligare än att hänvisa dessa motionsförslag till detta organ? Många av dem är goda förslag, men det ankommer inte på riksdagen att gradera dem, i synnerhet inte när ett sådant här forum helt nyligen har tillskapats.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag skall försöka att fatta mig kort.

Det var herr Hedlund som lockade mig att begära ordet då han i sitt anförande konstaterade att med de medel som stod till buds fanns det inga möjligheter att klara sysselsättningsproblemet i Vindelådalens. Jag tycker detta är något av en självuppgivelse. Det betyder att vi på en gång säger ifrån att vi inte har några möjligheter att hjälpa människorna där uppe. Men det betyder också, herr Hedlund, att vi på samma gång säger ifrån att alla människor i Norrlands inland är utlämnade. Vi har inga möjligheter att ge dem sådan hjälp att det blir möjligt för dem att stanna kvar i bygderna. Jag förstår så väl att allmänna beredningsutskottet inte har några möjligheter att så grundligt penetrera motioner, att utskottet kan avgöra att den och den insatsen ger den och den effekten och skapar de och de arbetstillfällena, utan att utskottet måste nöja sig med sådana mera allmänna yttranden som utskottet har avgivit. Men vi har ju en regering, och den bör kunna pröva olika möjligheter och metoder att komma till rätta med detta problem.

Herr Hedlund sade också att det var naturintresserade människor som man skulle kunna locka till de här bygderna. Han menade att det var en mycket begränsad del av mänskligheten som hade sådana intressen. I det avseendet tror jag herr Hedlund har alldeles fel. I det samhälle som vi lever i, där människorna bli alltmer stressade, kommer det att finnas ett ständigt ökande behov av möjligheter till avkoppling och nära kontakt med naturen. Vi har några sådana här fina fritidsområden på andra håll i vårt land. Om herr Hedlund skulle undersöka till exempel hur många holländare som söker sig till en orörd natur i Sverige, skulle han upptäcka att långt ut i Europa sprider sig behovet av att få vara med om den underbara upplevelse som kontakten med en orörd natur innebär.

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

Herr Sörlin menade att fisket och turismen uppenbarligen var bagateller. Såvitt jag vet finns det i vårt land 2 miljoner ivriga fritidsfiskare vilkas behov av något så när orörda fiskevatten oavbrutet ökar.

Jag har också haft fördelen att sedan 35 år tillbaka varje år tillbringa någon tid uppe vid Vindelälvens källflöden, och jag måste säga att jag märkt en synnerligen stor skillnad mellan de första åren och de senaste åren. De första åren var det inte så många sådana här »fiskefantaster» som sökte sig upp till dessa trakter, men de har ökat stadigt i antal år för år, och jag är säker på att de kommer att bli allt fler också i fortsättningen. Det är verkligen förvånande, om inte vi här i landet skulle kunna göra något för att ta till vara dessa möjligheter. I Finland, som jag också haft tillfälle att besöka rätt ofta, har man på många håll klarat detta och skapat förutsättningar för sportfiskare och turister att vistas i sådana här natursköna trakter. Samtidigt har man ordnat det på det sättet att människor som kan behöva rekreation, t. ex. ledamöter från riksdagsutskott och andra som samlas till överläggningar, får tillfälle att samlas till konferenser på anläggningar i dessa områden. Jag var senast i somras i mellersta Finland. Där fanns en mycket stor anläggning som var uttyrd praktiskt taget varenda dag året runt — man erkände att en del av de stugor som fanns kunde stå tomma mitt under värsta vintern; annars var det fullbelagt där. Jag skulle tro att det finns möjlighet att ordna något liknande också här i landet.

Jag har vidare samma uppfattning som herr Jacobsson i fråga om vad herr Hedlund sade om att en industri skulle kunna skada den bygd det här gäller mer än en reglering av Vindelälven. Såvitt jag fattat diskussionen rätt, förhåller det sig på det sättet, att en ny industri inte får startas utan att det har skapats anordningar för att vattendragen inte förorenas eller skadas. Det är klart

att det är skillnad när det gäller de gamla industrier som redan finns och för vilka det kan vara besvärligt att komma till rätta med dessa problem.

Herr Sörlin och herr Hedlund för det resonemanget att det enda realistiska för att hjälpa människorna i denna bygd är att sätta i gång ett kraftverksbygge. Det måste väl ändå vara att se alltför enkelt på problemet. Herrarna menar tydligen att bara man kan peka på ett tillfälligt något så när hyggligt resultat, spelar det ingen roll hur det kommer att bli för människorna uppe i dessa trakter i fortsättningen. Ni tillämpar det gamla resonemanget: »Efter oss syndafloden» — även om det bara gäller en älv.

Herr HEDLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill först säga ett par ord till herr Torsten Hansson.

Han verifierar vad jag sade, nämligen att vi i utskottet har glidit förbi huvudfrågan med den motiveringen att spörsmålet om Vindelälvens utbyggnad inte berörts i motionerna. Även om det alltså är riktigt att utskottet glidit förbi huvudfrågan har vi dock vid utskottsbehandlingen icke ansett oss kunna bortse från de remissvar, i vilka en utbyggnad av Vindelälven tagits upp såsom bästa alternativ för att trygga sysselsättningen inom området. Detta har vi inte alls berört i utskottsutlåtandet. Det var liksom en allmän överenskommelse att inte diskutera frågan om älvens utbyggnad i detta sammanhang utan bara de föreliggande motionerna.

Jag går sedan över till att svara herr Axel Andersson med anledning av hans påstående att jag skulle ha sagt att man inte kan få någon sysselsättning i Vindelälvsdalen i framtiden. Nej, herr Axel Andersson, jag uttryckte mig inte på det sättet. Jag sade att utskottet med de medel som i dag står till buds inte hade något alternativ som är så bra som en utbyggnad av Vindelälven. Därmed

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

är inte sagt att det inte kan finnas möjligheter att i någon mån komma med förslag till lokalisering av en lämplig industri. Där kanske jag förgick mig något, herr Jacobsson, när jag sade att man skulle kunna skada landskapet alltför mycket genom att lokalisera stora industrier och beskyllde motionärerna för att ha föreslagit detta. Det har ni inte gjort. Ni har talat om industrier och t. o. m. om lämpliga industrier. Säger man så, kan man naturligtvis få ett urval, som ur naturvårdssynpunkt är relativt nyanserat och inte skadar älven.

När det sedan, herr Axel Andersson, gäller naturintresserade turister, vill jag framhålla att det inte är jag som har påstått, att endast ett fåtal människor har detta intresse. Påståendet kommer från Turisttrafikförbundet i Västerbottens län, som säger att det med de insatser som motionärerna har föreslagit måhända kan skapas ett ökat intresse hos vissa specialintresserade grupper, som är relativt begränsade.

Herr SÖRLIN (s) kort genmäle:

Herr talman! Det var närmast herr Axel Andersson som gav mig anledning att begära ordet för replik.

Herr Axel Andersson tog vid upprepede tillfällena ordet »orörd» i sin mun. Ja, herr Axel Andersson, det kanske är tur att man kan rubba på det ordet. I annat fall kanske herr Axel Andersson och jag inte hade haft tillfälle att stå i denna kammare i dag.

Beträffande vattnets orördhet vill jag fråga: Vet herr Axel Andersson att man i ett samhälle efter Vindelälven nu är i färd med att investera belopp på flera miljoner kronor för reningsverk? Var är orördheten där?

Sedan skall jag be att till herr Axel Andersson få överlämna en karta när jag nu går från talarstolen. Kartan utvisar de orörda områden som i framtiden kommer att återfinnas vid Vindelälvens källflöden alldeles oavsett om det blir en utbyggnad eller ej. Dit kan

herr Axel Andersson och andra väster-norrlänningar åka en vecka eller fjorton dagar för att fiska i orörd natur liksom tidigare. Det berör dock inte de hundratals människor som i dag kräver arbete, inkomster och bröd. Det är detta som är det väsentliga, herr Axel Andersson, och inte frågan om vi andra som har relativt god råd kan kosta på oss en eller annan veckas fjällvistelse varje år.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vi har tidigare i dag diskuterat charterflyget, och vi vet att en stor del av det svenska folket årligen drar bort ifrån landet för att söka rekreation. Vore det inte även från nationalekonomisk synpunkt rätt vettigt att satsa på detta område som vi här diskuterar och där skapa så lockande resmål för svenskar som behöver vila och vederkvickelse att de söker sig till detta område i stället för att göra av med över en miljard kronor på resor till Spanien och Mallorca, eller vart nu alla tar vägen. Jag tror att det vore väl använda pengar.

Herr Sörlin påstår att vattnet i Vindelälven redan är så förorenat att det inte kan bli värre än det nu är. Men nog är det en betydande överdrift att påstå något sådant. Det är klart att det — fortfarande i varje fall — finns en hel del rätt betydande samhällen utefter Vindelälven. Dessa samhällen förorenar givetvis med de anordningar för rening etc. som nu finns i viss utsträckning vattnet nedanför samhällena. Men i de övre delarna av Vindelälven finns ändå inte så stora bebyggda områden. Vad naturmänniskorna, vetenskapsmännen och sportfiskarna är intresserade av är ju inte i främsta rummet de vatten som ligger nedanför de här områdena, utan de som finns ovanför. Herr Per Jacobsson är ju från Vindeln, och om jag inte minns fel kallas detta område för Västerbottens pär-

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvsområdet

la. Men även om vattnet just där skulle ha blivit litet nersmutsat finns det så många andra skönhetsupplevelser i herr Jacobssons bygd att det räcker till för dem som är naturälskare.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Frågan i dag gäller ju inte för och emot Vindelälvens utbyggnad. Där har ju riksdagen fattat ett beslut, och såvitt jag förstår har utvecklingen gått i den riktningen att motiven för riksdagsbeslutet har förstärkts. Det var närmast ett par talares kommentarer till utskottets skrivning, som man ansåg mager eller intetsägnande, som föranleder mig att ta till orda, eftersom jag har deltagit i behandlingen av detta ärende.

Givetvis är skrivningen försiktig — det är ju en känslig fråga — eftersom det gäller att förena många olika viljor. Men jag skall försöka att ta fram kontentan av utskottsutlåtandet, som väl sannolikt också kommer att bli riksdagens beslut.

Det är här fråga om ett enhälligt utlåtande, som är lämnat i anledning av ett antal motioner i vilka man redovisar en lång rad konkreta åtgärder för att trygga sysselsättningen i Vindelälvsdalen. Dessa motioner ligger således till grund för utskottets enhälliga beslut.

I början av utskottets skrivning erinras om det beslut som höstriksdagen fattade i fjol, i vilket det understryks att Vindelälvens bevarande kan betraktas som en riksangelägenhet och att det är önskvärt att bestående lokaliseringspolitiska åtgärder åstadkommes. Utskottet betonar också — efter att ha refererat till vissa remissinstanser — att man delar uppfattningen om det angelägna i att tillföra vindelälvsområdet nya sysselsättningsmöjligheter. Detta är ett ganska klart uttalande.

Utskottet stöder sig vidare inte enbart på den statliga etableringsdelegationens förmåga och möjligheter att åstadkomma något utan skriver i slutet

av sitt yttrande: »Utskottet finner angeläget att även sådana möjligheter att skapa arbetstillfällen som ej sker genom direkt statlig företagsamhet tillvaratas.» Där åsyftas alltså även enskild företagsamhet av olika slag. I utlåtandet heter det vidare: »Utskottet vill därför förorda att snara åtgärder kommer till stånd genom den statliga etableringsdelegationen eller på annat lämpligt sätt i samverkan mellan regionala och lokala statliga organ för att tillvarata naturvärden och trygga sysselsättning i vindelälvsområdet.»

Utskottet föreslår alltså en skrivelse till regeringen med anvisande av de förslag som motionärerna här har framlagt och där man menar att hela den statliga apparaten skall sättas in för att skapa sysselsättning i detta område. Jag tycker att detta är ett ganska starkt utlåtande. Regeringen kan knappast underlåta att ta hänsyn till vad riksdagen kommer att besluta i denna fråga. Jag vill understryka att utskottet betraktar detta problem som en riksangelägenhet om det nu är så att Vindelälven inte skall byggas ut. Då bör alla samhällets resurser sättas in för att åstadkomma kompensation för vad man i detta område förlorar i fråga om sysselsättningsstillfällen om en utbyggnad inte anses bör komma till stånd.

Fröken **STENBERG** (h):

Herr talman! De motioner som behandlas i allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 50 är, som kammaren säkert har förstått efter den här ganska långa diskussionen, ett försök att på ett reellt och konstruktivt sätt följa upp 1967 års riksdagsbeslut i vindelälvsfrågan. Det bör kanske erinras om att det var på grund av att Vindelälvens bevarande kunde betraktas som en riksangelägenhet — det har påpekats tidigare här under debatten också — som utskottet 1967 framhöll att önskvärda och bestående lokaliseringsåtgärder borde vidtagas som en form av kompensation åt

Om vissa stödåtgärder inom vindelälvområdet

den bygd som till följd av detta riksdagens beslut skulle komma att förlora de tillfälligt ökade sysselsättningsmöjligheter som en utbyggnad kunnat ge.

Motionerna har alla en gemensam nämnare, nämligen den att de förslag till sysselsättningskapande åtgärder som skisserats snarast bör bli föremål för utredning av centrala och lokala myndigheter, så att utredningsresultatet så snart som möjligt kan läggas fram i form av förslag till nya arbetstillfällen för befolkningen i den aktuella regionen. Motionerna finns redovisade i utskottsutlåtandet, och de gör naturligtvis inte alls anspråk på att vara en fullständig lista på möjliga projekt.

Bland de förslag till lokaliseringsspolitiska och sysselsättningskapande åtgärder som läggs fram märks upprustning av kommunikationerna, i första hand av huvudvägen i Vindelådalen, som verkligen behöver rustas upp. Vidare föreslås utbyggnad av vindelälvregionen för turism och fritidsändamål i kombination med forskning, efter mönster av modellområden i USA, där man enligt uppgift på det sättet faktiskt lyckats avbryta en arbetslöshets-trend och i samtliga fall också noterat ökade inkomster. I motionerna föreslås också utredning beträffande möjligheterna till nyetablering av industri eller utvidgning av underleverantörssystem med beställningar till redan befintliga företag, etc.

Remissinstanserna har i princip pekat på vikten av att åtgärder skyndsamt vidtas, något som här tacksamt noteras.

Till herr Hedlund skulle jag vilja säga att Västerbottens läns turisttrafikförbund i princip uttalar sig för en turistisk investeringsverksamhet i älv-dalen. Förbundet anser att denna verksamhet kunnat vara i gång redan tidigare, om inte utbyggnadsalternativet lagt hinder i vägen för planeringen av älvområdet för turism och friluftsliv. Förbundet i fråga anser emellertid att de föreslagna forsknings- och naturvårdsåtgärderna måste vidtas innan in-

vesteringarna för turismen göres, ty först då är »mottagningsapparaten» sådan att marknadsföring kan sättas in mot dem som ordnar läger, kurser och grupparrangemang av olika slag. Såsom också framhållits ger en turistisk utbyggnad tillfällen till bl. a. servicearbeten.

Det brådskar emellertid. Inlandets och glesbygdens folk väntar på besked och förslag till konkreta åtgärder. Det visade bl. a. den regionala radiodebatt om den kommunala kompetensen som i lördags gick ut över Västerbottensradion. Debatten berörde både jordbrukspolitik och industrilokalisering och den snuddade vid det ärende som vi behandlar här i dag. När debattreferatet säger att prognosen för inlandsbefolkningens framtid ter sig dyster, så är det ingen nyhet för ansvariga kommunalpolitiker. Vi har som rikspolitiker också ansvar för hur framtiden skall formas för vindelälvregionens invånare, och det var vad vi också ansåg i utskottet. I det aktuella ärendet har utskottet därför förordat att snara åtgärder kommer till stånd genom den statliga etableringsdelegationen eller på annat lämpligt sätt i samverkan mellan regionala och lokala statliga organ för att tillvarata naturvårdsintressen och trygga sysselsättningen i vindelälvområdet.

Till herrar Jacobsson och Sörlin vill jag i detta sammanhang säga att utskottet har hänvisat motionerna till den statliga etableringsdelegationen för att en delegation med vida befogenheter snabbt skulle kunna ta upp problemställningen, analysera situationen och lägga fram sitt förslag till åtgärder.

De förslag som föreligger från motionärer och remissinstanser bör kunna utgöra grund för en diskussion som kan tänkas ge lösningar för framtiden — lösningar som innebär vakthållning kring omistliga naturtillgångar men vilka också, väl förvaltade, kan bli till aldrig sinande inkomstkällor för dem som bygger och bor i denna region.

Vad utskottet givit till känna och en

Om vissa stödtåtgärder inom vindelälvsområdet

lösning av vindelälvsregionproblemen i den andan går också i linje med det så prisade initiativ som Sverige i dessa dagar inom FN har tagit beträffande miljöfrågan genom att föreslå internationell samverkan kring dessa frågeställningar och en miljövärdskonferens i FN:s regi 1972.

Herr talman! Vid den konferensen har Sverige ett enastående tillfälle att som föregångsland i miljöfrågor redovisa hur den sista fritt strömmande sydnorrländska fjällälven har förvaltats och hur det har planerats för älvdalens inbyggare och deras utkomst-möjligheter.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till det yrkande som har framställts om bifall till utskottets förslag.

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen.

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! I debatten om vindelälvsutbyggnaden måste jag säga att det motstånd som har riktats mot utbyggnaden har drivits för långt. Jag tror att de flesta inte känner till de stora tillflödena till Vindelälven och de åtgärder Vattenfall kommer att kunna vidtaga vid deras utbyggnad. Vi har ingen annan älv i Västerbottens län med så naturliga förutsättningar för en dammbyggnad som Vindelälven.

I Tjulträsket, som är tillflöde till Vindelälven, har man berget på den ena sidan vid Matjokudden och på den andra sidan Rönnliden, som fortfarande bebos men inte ligger i sådant höjdläge att det vid en fördämning kommer att få några större obehag. Dorrasudden är avfolkat, och i Matjokudden är det en bosättning i den övre delen av Tjulträsket. Det finns inga bättre förutsättningar för att kunna exploatera Vindelälven än att göra en spardamm

mellan Rönnliden och Matjokudden. I Matjokudden bor ingen, men i Rönnliden finns det en fjällägenhet. Den ligger så högt att någon risk för att den skall däckas bort knappast finns. Det skulle innebära en stor skada, men den regleringsdamm och fördämning som där kan behöva byggas behöver inte tas till större än att den räcker för att ta tillvara det överskottsvatten som avges på våren.

Naturligtvis finns det vackra vyer — Vindelgransele är en av de vackraste platserna vid Vindelälven med en vacker holme där älven klyvs i två delar. Den vyn torde kunna bevaras ty även om man bygger en regleringsdamm uppe vid Matjokudden så kan man ordna det så att odlingsjorden och holmen vid Vindelgransele inte berörs av översvämningar t. ex. vid vårfloden.

Talet om att man genom en exploatering av Vindelälven skulle förstöra skönhetsintrycken har jag svårt att förstå.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja säga några ord i anledning av min värderade bankkamrats vittnesbörd beträffande skönhetsvärdena utefter Vindelälven.

Jag vidhåller fortfarande att det inte precis är detta ämne som vi diskuterar just nu. Men även om det skulle förhålla sig så att dämningarna i älvens nedre del inte spolierar alla de skönhetsvärden man där har tillgång till, så skulle i alla fall en utbyggnad av älven enligt det förslag som föreligger innebära att den plats kommer att drabbas, som herr Axel Andersson i ett tidigare anförande benämnde »Västerbottens pärla», Vindelns samhälle. Förbi detta område kommer älvfåran att bli torrlagd på grund av att vattnet kommer att ledas genom en fyra kilometer lång avloppskanal förbi samhället. Detta kommer såvitt jag förstår att innebära ett ingrepp som vida överstiger vad som i övrigt kan komma att hända utefter

hela älvens lopp. Detta är en sak som gör att vi känner oss ganska betänksamma inför en eventuell utbyggnad.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om åtgärder till hjälp åt ensamstående

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 57, i anledning av motioner om åtgärder till hjälp åt ensamstående och om utredning angående de ensamståendes problem.

Till allmänna beredningsutskottet hade hänvisats

dels de likalydande motionerna I: 295, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Edström*, samt II: 369, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam, allsidig och samlad översyn av de problem och svårigheter, som mötte olika kategorier ensamstående i samhället, samt om framläggande av förslag till effektiva åtgärder för att avhjälpa och undanröja dessa problem och svårigheter,

dels motionen II: 949, av herr *Akerlind m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning rörande de ensamståendes problem och att därvid särskilt måtte beaktas de ensamståendes bostadsproblem.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 295 och II: 369 samt motionen II: 949 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herr *Eric Gustaf Peterson* (fp), fru *Hultell* (h), herrar *Kilsmo* (fp) och *Ernst Olsson* (cp), fru *Diesen* (h), herrar *Hamrin* i Kalmar (fp), *Nilsson* i Bästekille (h), *Nordgren* (h), *Johansson* i Växjö (cp)

Om åtgärder till hjälp åt ensamstående och *Johansson* i Skärstad (cp) samt fru *Frænkel* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 295 och II: 369 samt i anledning av motionen II: 949 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam, allsidig och samlad översyn av de problem och svårigheter, som mötte olika kategorier av ensamstående i samhället, samt om framläggande av förslag till effektiva åtgärder för att avhjälpa och undanröja dessa problem och svårigheter.

Herr **PETERSON, ERIC GUSTAF**, (fp):

Herr talman! Vi återkommer nu till ett ärende, där kammarens ledamöter har möjlighet att biträda en reservation. Det gäller frågan om de ensamståendes problem.

Frågan har tidigare behandlats flera gånger. Utskottsutlåtandet är grundat på motioner från högern och folkpartiet. Motionärerna pekar på en rad områden, där de anser att de ensamstående — sammanlagt 1,5 miljon, därav i arbetsför ålder cirka 1 miljon — är missgynnade. Det gäller skattefrågan, bostads- och vårdfrågorna, hjälp åt åldringar och handikappade, stöd åt hemmadötrarna — och varför inte också hemmasönerna — ensamstående med barn och ensamstående kvinnor på arbetsmarknaden. Det gäller också sådana ensamstående som inte direkt lider ekonomisk nöd men vilkas problem ligger mera på det psykologiska planet. De känner samhällets tryck så hårt att fara föreligger att de kommer att se samhället på ett negativt sätt i fortsättningen.

Någon tillfredsställande lösning på detta problem har inte kunnat uppnås. Ensamstående vårdnadshavare utsätts i det moderna samhället för åtskilliga speciella problem. Vårt samhälle utökas och utvecklas mot större rörlig-

Om åtgärder till hjälp åt ensamstående

het och mot skapande av nya normsystem och levnadsformer. Utvecklingen visar att den s. k. fullständiga familjen blir en levnadsform vid sidan av andra levnadsformer. Andelen ofullständiga familjer ökar. Vi får fler ensamstående vårdnadshavare. Andelen gamla i samhället växer. Detta leder till att de ensamståendes antal väntas öka. Det gör att de missförhållanden som nu råder kan antas få ännu större verkningar och omfång än de i dag har. Vi får fler individer med sociala ensamhetsproblem. Något samlat grepp på hela problemkomplexet har inte kommit till stånd. En samlad översyn är nödvändig för att få en kartläggning av de problem som finns och för att kunna samordna lösningar av dessa, inte minst med hänsyn till den utveckling som pågår mot alternativa samlevnadsformer.

Givetvis känner vi alla till de här problemen. Det råder inga delade meningar om problemens existens. Det bör också sägas vid detta tillfälle att mycket har gjorts för att undanröja de ensamståendes svårigheter, men det måste också sägas att mycket återstår. Vad som har skilt utskottet är att utskottsmajoriteten menar att de ensamståendes problem bör prövas som integrerade problem för samtliga grupper i samhället, medan reservanterna, som vill tillmötesgå motionärerna, kräver en allsidig och samlad översyn av de problem som möter olika kategorier av ensamstående i samhället.

Till detta senare krav vill jag, herr talman, ansluta mig. Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Herr KARLSSON, HELGE, (s):

Herr talman! Den vid detta utskottsutlåtande fogade reservationen ansluter sig till tre motioner, nämligen I: 295, II: 369 och II: 949, i vilka de ensamståendes problem och svårigheter belyses. Såsom herr Eric Gustaf Petersson nyss sagt har riksdagen behand-

lat dessa problem tidigare, med anledning av motioner åren 1965, 1966 och 1967. Motionerna då hade ungefär samma innehåll och yrkanden som motionerna i dag.

De i detta sammanhang berörda frågorna kan man i stort sett inordna under rubrikerna skattefrågan, bostadsfrågan, vårdfrågan och barntillsynen — det är en grov rubricering av vad som inryms här.

Skattefrågan är redan under utredning av familjeskatteberedningen, som räknar med att under 1968 avlämna ett förslag som även berör beskattningen av de ensamstående.

Av bostadsstyrelsens yttrande framgår att de ensamståendes läge på bostadsmarknaden stadigt har förbättrats under perioden från 1946 fram till 1965, för vilken tid man har statistik. Av samtliga ogifta män över 20 år hade 32 procent egen lägenhet, och av samtliga ogifta kvinnor 42 procent. Av förut gifta män hade 71 procent egen lägenhet, och av förut gifta kvinnor 81 procent. Även när det gäller utrymmesstandarderna har en markant förbättring skett under de senare åren, dock inte i samma takt som för hushåll med flera medlemmar, där standardstegringen har gått snabbare i detta avseende.

Också på vårdområdet har markanta förbättringar skett under den senare tiden. Statsbidragen till kommunala familjedaghem har ökat både när det gäller anskaffningen och när det gäller driften. Likaså har bidragsförskotten ökat från 25 till 30 procent.

Även när det gäller frågan om den sociala hemhjälpen har riksdagen under 1968 antagit markanta förbättringar med ett belopp som ökat från 85 miljoner till 105 miljoner kronor. I det senare beloppet ingår en särskild post på 5 miljoner kronor för att tillgodose glesbygden, så att den skall ha möjlighet att erbjuda åldringar och handikappade en bättre samhällsservice än tidigare.

Vidare bör här också erinras om det

särskilda äldrestödet som riksdagen fattat beslut om och som tar sikte på personer mellan 60 och 66 år.

Vad som här redan gjorts löser givetvis inte alla de problem som sammanhänger med vad Eric Gustaf Peterson här nämnde, bland annat om hemmadöttrarna. Den saken är alldeles uppenbar. Men jag vill försäkra herr Eric Gustaf Peterson att man i pensionsdelegationerna i försäkringskassorna bedömer saken ganska generöst när det gäller pensioner till hemmadöttrar. Det är en möjlighet som nu står öppen.

Dessutom har vi den alltmer utvidgade omskolningsverksamheten, som omfattar även kvinnor. Jag är medveten om att när det gäller hemmadöttrar är det i vissa fall mycket svårt att få dem till omskolning, men där har man då att tillgå pensionssystemet som sådant.

Jag vill också erinra om att pensionsförsäkringskommittén nyss framlagt ett betänkande, där man föreslår ytterligare förstärkning av folkpensionerna, framför allt för de kategorier som inte har någon inkomst vid sidan av sin ordinarie folkpension.

Man kan alltså konstatera att förbättringar redan vidtagits på praktiskt taget varje område som beröres i motionerna och av reservanterna. Andra utredningar som syftar till att åstadkomma förbättringar i skilda avseenden är på gång.

Herr talman! Mot bakgrund av vad som här gjorts och vad man håller på med i detta avseende har utskottsmajoriteten ansett att det inte finns någon anledning att nu biträda ett förslag om ytterligare utredningar på dessa områden.

Jag ber därför att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr PETERSON, ERIC GUSTAF, (fp):

Herr talman! Det är sant som herr Karlsson säger att dessa motioner varit

Om åtgärder till hjälp åt ensamstående uppe till behandling 1965, 1966 och 1967. Men man måste väl säga att motionerna stimulerat debatten, och debatt i en fråga är ibland till gagn för dess lösning.

Jag sade i mitt inlägg, att mycket gjorts men att en del återstår att göra. Jag är förvissad om att vi här i kammaren är överens om att försöka lösa dessa problem. Vi reserverar dock att man kommer fortare fram till en lösning genom att isolera dessa problem och utreda dem än om de skall integreras i andra frågor.

Jag vidhåller alltså, herr talman, mitt yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Peterson, Eric Gustaf, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Meddelande ang. enkla frågor

Då emellertid herr *Peterson, Eric Gustaf*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 56.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Anmäldes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 357, i anledning av motioner om dels åtgärder mot oljeläckage, dels förvaringen av oljecisterner; och

nr 358, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 128 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385), m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vardera av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsutlåtande fattade samma beslut som första kammaren.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 364, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. jämte motioner.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i betänkande nr 65 bifölles även av andra kammaren.

Anmäldes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 365, i anledning av motioner om sänkning av pensionsåldern för vissa gruvarbetare; och

nr 367, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 2 juni 1961 (nr 300) om redareavgift för sjöfolks pensionering.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vardera av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsutlåtande fattade samma beslut som första kammaren.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 366, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående revidering av läroplan för grundskolan, såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 371, till styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående vissa inrednings- och anslagsfrågor avseende provisoriska lokaler för riksdagen; samt

nr 372, till Konungen i anledning av motioner om ökad statlig företagsamhet i Norrland, m. m.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen

av herr *Kristiansson, Axel*, (cp) till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet: »Överväger Statsrådet att, i anledning av den senaste tidens skilda uppfattningar och rekommendationer beträffande lämplig kost, ta initiativ till en officiell kostundersökning?»;

av herr *Kristiansson, Axel*, (cp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Anser Statsrådet att det står i god överensstämmelse med målsättningen för alkohollagstiftningen och med målsättningen för jordbrukspolitiken, att en statlig reseby-

rå gör reklam för vissa utlandsresor under åberopande av de stora förtjänster som kan göras genom att därvid utom landet inköpa sprit och livsmedel?»; samt

av herr *Pettersson, Harald*, (cp) till herr statsrådet *Wickman*: »Är Statsrådet beredd lämna en redogörelse för de åtgärder som avses vidtagas för att göra verksamheten inom Durox-koncernen

Meddelande ang. enkla frågor
lönsam och för att ge de anställda trygghet och god sysselsättning?»

—————
Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.39.

In fidem

Leif Ekberg

/Solveig Gemert

—————

Fredagen den 6 december

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne november.

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Lundströms* (fp) interpellation angående åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Lundström har i en interpellation frågat justitieministern om han avser att vidta några ytterligare åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten, t. ex. genom en höjning av straffsatsen. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Som herr Lundström konstaterar i sin interpellation skärptes straffen för narkotikabrott så sent som den 1 april i år. Straffsatserna höjdes därvid avsevärt. Maximistraflet för olaga tillverkning, saluhållande, överlåtelse eller innehav av narkotika höjdes från fängelse i ett år till fängelse i fyra år och samtidigt utvidgades det straffbara området. Maximistraflet för smuggling av narkotika höjdes från fängelse i två år till fängelse i fyra år. Även här utvidgades det straffbara området.

För den som begått flera brott finns i brottsbalken en straffskärpningsregel som gör att straffmaximum kan höjas med två år. Vid de grövsta fallen av narkotikabrott blir straffmaximum därför ofta sex års fängelse. Detta ger domstolarna de av statsmakterna åsyftade möj-

ligheterna att döma ut avsevärda straff för langare och andra som samvetslöst utnyttjar det rådande läget.

Den nya lagstiftningen har ju hittills varit i kraft endast drygt ett halvt år, och vi måste enligt min mening se hur domstolarna tillämpar de nya bestämmelserna innan en lagändring övervägs. Skulle en ytterligare skärpning av straffsatserna visa sig behövlig, utgår jag från att varken regeringen eller riksdagen kommer att tveka på den punkten.

Vad gäller övriga åtgärder för att bekämpa narkotikabrottsligheten ber jag att få hänvisa till det interpellationssvar som justitieminister Kling den 7 november i år lämnade i denna kammare till herr Sveningsson. I detta svar redogjorde statsrådet Kling bl. a. för det arbete som pågår för att öka polisens resurser på området.

För egen del vill jag framhålla att en av de viktigaste åtgärderna mot narkotikamissbruk är internationellt samarbete för att kontrollera produktion, handel och annan hantering av beroendeframkallande medel.

För att vi skulle kunna vinna internationellt stöd för det svenska förslaget om att centralstimulerande medel skall föras in under 1961 års narkotikakonvention har nyligen en internationell expertkonferens hållits i Stockholm. Det har därvid klart visats att missbruk av centralstimulerande medel är ett allvarligt och svårlöst problem inte bara i Sverige utan också i andra länder. Vid konferensen gjordes en rad inlägg, som vi från svensk sida kommer att studera med stort intresse. Bl. a. redovisades erfarenheter från missbruks-epidemin i Japan i slutet på 1950-talet, varav det framgick att polisiära åtgärder och bestraffning av langare har sin

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

verkan men inte ensamma räcker för att bekämpa en missbruksepidemi. Självfallet kommer de synpunkter och erfarenheter som redovisades vid konferensen att också påverka de konkreta insatserna mot narkotikamissbruket i vårt land.

Liksom sjukvårdens huvudmän är jag väl medveten om de allvarliga problem som skapas genom missbruk av narkotika och läkemedel. Vi avser att fullfölja och genomföra erforderliga motåtgärder enligt de riktlinjer som drogs upp i den proposition riksdagen enhälligt antog i våras. Insatserna kommer att kompletteras och förstärkas på grundval av de förslag som väntas bli framförda i narkomanvårdskommitténs slutbetänkande. Detta betänkande väntas komma om några månader. Kommittén kommer där att dels redovisa resultatet av olika undersökningar, dels göra en avvägning av vård- och preventionsfrågor, bl. a. rörande information och attitydpåverkan. Jag förutsätter att kommitténs förslag skall ge underlag för ytterligare överväganden och ställningstaganden i denna viktiga fråga.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för socialdepartementet framför jag mitt tack för det snabba svaret. När jag framställde interpellationen befarade jag nästan att jag inte skulle få svar i år, eftersom det var så sent. Glädjande nog har jag nu fått ett svar, men jag måste tyvärr konstatera att det ur min synvinkel inte är så tillfredsställande som jag hade hoppats.

Låt mig först notera att jag inte alls tar upp den del av narkotikabekämpningen som har med vård, information och liknande att göra. Inte heller har jag någon avvikande syn på de samarbetsplaner internationellt, som statsrådet talar om. Det samarbetet är säkert nödvändigt. Jag skall helt hålla mig till arbetet med att här hemma söka dra upp ogräset med roten genom att öka polisens resurser och straffens avskräckande verkan.

Eftersom statsrådet noterat att polisiära åtgärder och bestraffningar inte ensamma räcker för att bekämpa missbruksepidemin vill jag i detta sammanhang säga att detta är alldeles klart. Jag delar statsrådets uppfattning på denna punkt. De är led i en serie åtgärder, men mycket viktiga led.

Vad är narkotikasmuggling och langning? Det är inte något vanligt brott, litet eller stort. Det är enligt mitt sätt att se en farsot, en epidemi, en särart av brott så fruktansvärd att vi sannolikt inte fullt förstår faran i hela dess vidd. Faran hotar inte bara en eller annan människa, inte bara ett eller annat liv. Den hotar inte bara några tusen eller tiotusen, utan får det fortsätta på det sätt som skett den senaste tiden, hotar den folkhälsan och liv och framtid för ett mycket stort antal människor i vårt land.

Det är mot den bakgrunden som jag har ställt min fråga. Låt mig också i detta sammanhang notera att statsrådets redovisning av min fråga är litet ofullständig. Jag frågade inte bara om han avser att vidta några ytterligare åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten, utan jag frågade om han avsåg att utan *dröjsmål* vidta några ytterligare åtgärder.

När det gäller resurserna lovar statsrådet åtgärder i samband med budgetarbetet. Det betyder att det kan bli förstärkningar den 1 juli nästa år. Det är i och för sig bra. Mot bakgrunden av farsotens svåra verkningar är resurserna nu enligt min mening bedrövliga. I det interpellationssvar som justitieministern för en tid sedan gav herr Sveningsson och som statsrådet Aspling hänvisar till gjorde justitieministern, tydligen inte utan en viss stolthet, följande uttalande:

»Den 1 januari 1965, alltså vid förstatligandet, fanns i Stockholm omkring tio polismän som var avdelade för narkotikautredningar. I dag består rikspolisstyrelsens narkotikakommision av 32 man. Vid kommissionen ar-

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

betar dessutom fyra man från Stockholms polisdistrikt.»

Om man sätter dessa 32 eller 36 man som själva narkotikakommissionen och dess medarbetare utgör mot den väldiga flod av narkotika som nu väljer in över landet, vill jag påstå att resurserna är ytterligt små.

Men vad skall då ske intill den 1 juli nästa år? Det kan väl ändå inte vara så att man intill dess är till freds med de resurser som finns? Trots att man dagligen kan läsa i tidningarna om nya narkotikabeslag, säger polisen att vad man får tag i ändå bara är en droppe i havet mot allt vad som kommer in. Enligt vad vi dagligen kan bevittna i press, radio och TV är det åtminstone för mig totalt obegripligt, att man inte gör vad som annars är nödvändigt vid varje epidemi, nämligen snabbt mobiliserar alla resurser i medvetande om att vad åtgärderna än kostar, så är hälsan mer värd.

Vad så straffen för narkotikabrott beträffar är jag angelägen att starkt understryka, att jag sannerligen inte är den som hysteriskt skriker på straffskärpning så snart något är på tok. Inte heller tror jag att en fängelsevistelse har någon förbättrande verkan. Men den kan ändå för den hänsynslöse ha en viss avskräckande effekt. Det visar bl. a. — som statsrådet själv nämner i svaret till mig — erfarenheter från Japan. Det finns liknande erfarenheter från andra länder.

Statsrådet vet inte i vilken omfattning de nya straffsatserna använts och om de haft någon verkan. Det kan jag väl förstå. Även en ytlig granskning av tidningsreferaten ger dock vid handen att domstolarna tydligen sparar de verkligt höga straffen åt narkotikakungar av format, storförbrytare i branschen. Skall man invänta ett eventuellt resultat av de i vintras antagna straffsatserna, så är jag rädd för att man försitter fatalierna. Man är för sent ute.

Nu går utvecklingen nämligen med sådan fart att man knappast hinner föl-

ja med. Farsoten sprider sig såvitt jag förstår våldsamt. Där om vittnar ett stort antal samtal som jag har haft både med folk här i Stockholm och ute i landet. Skolbarn förstörs för livet — sjukdomen sprider sig från skola till skola, säger man. Här om dagen tog man en av smålangarna på skolbänken. Vid Karlskrona örlogsstation måste man, enligt tidningarna, här om dagen skicka hem ett antal värnpliktiga, därför att de var narkotikaskadade. Hur går det om narkotikan sprider sig även inom krigsmakten?

I går läste man i tidningarna att 6 000 narkomaner i Stockholm behöver vård utan att ha någon. Det är ändå säkert bara en del av de skadade. När det nya budgetåret 1969 är inne har deras antal fördubblats eller flerdubblats. I dag kan man i tidningarna läsa att två kvinnor i Haparanda blivit fast för att de smugglat in över 20 kg haschisch. Då de nya straffsatserna i början av detta år trädde i kraft förstod vi nog inte till fullo vad saken verkligen gäller, hur allvarlig den är.

Jag utprepar: Vad är då egentligen narkotikabrott för något? Jag vill svara: Det är ett påbörjat mord, varken mer eller mindre. Men det kan bli och blir i allt större omfattning ett fullbordat mord, kroppsligt eller andligt. Och det gäller ju inte bara ett mord, herr statsråd, det är massmord.

Polisen sade i TV här om dagen, att i den här frågan hjälper ingenting förrän politikerna i regering och riksdag vaknar och ger oss tillräckliga resurser. Med resurser avsågs både polis och straffsatser.

Barnfamiljerna är förtvivlade. Det är vi unga som drabbas, sade en ung mor här om dagen till mig, och tillade: Alla de där väntande och avvaktande politikerna är döda när våra barn hunnit bli narkomaner. När skall politikerna vakna?

En liten jämförelse mellan olika straffskalor kan ha sitt intresse. För narkotikabrott kan man, som statsrådet

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

redogjort för, dömas till högst fyra års fängelse. Om den åtalade har begått flera brott kan det bli sex år. För mord är straffet fängelse i 10 år eller livstid. Är brottet mindre grovt och benämnes dråp är straffsatsen 6—10 år. Här är det alltså fråga om bara *ett* mord eller *ett* dråp. Men narkotikahajen som för sitt brott får maximistraff och som därtill har gjort sig skyldig till upprepade brott, han får fängelse i sex år, som är dråparens nedre straffgräns. Till mördarens strafflatitud kommer han aldrig. För grov misshandel är straffet 1—10 år. Vid bedömandet om misshandeln varit grov skall särskilt beaktas, säger lagen, om gärningen varit livsfarlig eller om gärningsmannen tillfogat någon svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller eljest visat synnerlig hänsynslöshet eller hårdhet. Stämmer inte detta, herr statsråd, tämligen exakt in på narkotikahajarnas handlande?

Jag tror alltså att vi i vintras inte visste vad saken gällde när vi höjde dessa straffsats. Annars skulle aldrig en sådan hänsynsfullhet ha visats narkotikaförbrytarna i förhållande till andra brottslingars enstaka brott.

Häromdagen läste man i tidningarna om en storlangare, som blivit fast och som enligt pressen sålt narkotika för 40 miljoner kronor. Kanske var det en överdrift men förtjänsten är ju enorm. Medan den dyra bacillen sprids till tusenden och åter tusenden i vårt land, kan försäljaren själv ha förtjänat 20 miljoner eller kanske bara 10 eller 5. Han vet att han får ett fängelsestraff på några år men att han är på fri fot igen efter två tredjedelar av strafftiden om han sköter sig. Har han då gömt undan förtjänsten väl, exempelvis i utlandet, har han så att han klarar sig när han kommer ut. Han kan också satsa på nya affärer. Risken är ändå för närvarande begränsad i Sverige, säger de finska smugglarna, och behandlingen här är så human!

Jag tror inte, som jag tidigare sagt, att det enda som hjälper är ett frihets-

straff, men jag tror att ett fängelsestraff kan vara tillräckligt starkt för att avskräcka. Därtill oskadliggör man dessa marodörer för en längre tid, vilket inte är alldeles betydelselöst i en kamp som denna.

Därför till sist, herr statsråd: Vänta inte! Ju längre tid ogräset får gro, desto svårare blir det att bekämpa.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Vår kriminalpolitik präglas i hög grad av grundsatsen att de åtgärder som samhället vidtar mot en lagöverträdare skall vara ägnade att såvitt möjligt återanpassa vederbörande till samhällsgemenskapen. Vi är alla överens om att när det gäller brott i allmänhet detta är en riktig princip. Men tillämpning av den principen får naturligtvis inte ske på bekostnad av andra människors liv eller hälsa.

När det gäller olovlig försäljning av narkotika är väl alla nu på det klara med att verkningarna är förödande på den som förleds till narkotikamissbruk. Därför måste det enligt min mening även principiellt vara berättigat att anlägga delvis andra synpunkter på bekämpandet av narkotikalangningen och narkotikasmugglingen än på exempelvis de vanliga förmögenhetsbrotten.

En annan omständighet som motiverar särbehandling av narkotikaförsäljning och narkotikasmuggling är att denna brottslighet alltmer tycks utövas eller i varje fall styras av internationella, delvis rätt fast organiserade gangsterlikor. Att möta dessa brottslingar med sociala rehabiliteringsåtgärder är uppenbarligen i många fall helt verkningslöst. Över huvud taget är det klart att vår humana kriminalpolitik i och för sig kan locka internationella förbrytare att söka en marknad här i vårt land. Svårigheten är att tillämpa denna politik fullt ut när man på vissa områden ser negativa verkningar. Ligorna kalkylerar helt yrkesmässigt med den risk för upptäckt och den risk för straff

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

av större eller mindre svårighetsgrad som förefinns i olika länder. Med ledning av detta dirigerar de sin försäljning till de olika staterna, med hänsyn då till hur de bedömer denna yrkesrisk från sin synpunkt.

Om vi som mål vill sätta upp att vårt land såvitt möjligt skall skonas från de internationella narkotikahajarnas hantering, måste därför både risken för upptäckt och straffets svårighetsgrad vara sådana att de internationella ligorna bedömer Sverige som en från deras synpunkt mindre lockande marknad.

Jag är naturligtvis medveten om att enbart straff inte löser problemet med narkotikahandlingen. Självklart är det först och främst av vikt att polisen får tillräckliga resurser att upptäcka brotten. En hel rad andra åtgärder, som vi nu inte diskuterar, har också sin betydelse. Men i den situation vi nu har hamnat i anser jag att man inte bör dra sig för att använda straffhöjning som ett medel att stoppa narkotikasmuggling och narkotikaförsäljning.

Kanske invänder nu statsrådet Aspling att det är just den åtgärden som vidtogs den 1 april i år, då straffen skärptes — delvis av processtekniska skäl men kanske även för att man vill ha en hårdare straffmätning.

Jag tror för min del att man måste gå längre än vi gjorde den 1 april om åtgärderna skall bli effektiva och det syftet skall kunna nås som jag här angav, nämligen att narkotikalangarna skall bedöma Sverige som en inte särskilt tilltalande marknad. Det är därvid en speciell synpunkt som jag här skulle vilja framhålla, och det är att det inte bara är fråga om hur högt straffmaximum utan kanske i lika hög grad fråga om vilket minimum som lagstiftaren anger. Det är nämligen så att våra domstolar är ganska milda och har en stor och som jag tror på senare är ökad benägenhet att hålla sig rätt nära straffminimum vid utmätning av straff — tämligen oberoende av straffmaximum. Jag kanske i

någon mån spetsar till saken, men jag tror att tendensen är denna. Visserligen vet jag att domstolarna i några enstaka fall har utdömt långvariga frihetsstraff för narkotikabrott, men jag skulle också kunna ge exempel på att man, även när det gällt utläningar som har kommit till Sverige enbart för att yrkesmässigt sälja narkotika till skolgång utanför läroverken, har utmätt förvånande korta straff — om vi nu menar att de skall avhålla dessa internationella brottslingar från att komma hit.

Jag vill därför uttrycka den förhoppningen att statsrådet Aspling — i den mån han inte redan har gjort det — skaffar sig ingående kännedom om de narkotikadomar som har förekommit efter straffskärpningen och därefter snabbt vidtar de åtgärder som han kan finna befogade även i denna mycket viktiga detaljfråga om hur straffmaximum och straffminimum för narkotikabrott bör vara utformade.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Alla är vi medvetna om att det är en utomordentligt viktig fråga som berörs i den av herr Lundström väckta interpellationen. Så sent som den 7 november diskuterade vi denna fråga här i kammaren, men den är av sådan betydelse att det finns all anledning att diskutera den igen.

Narkotikamissbruket är onekligen under tilltagande även i vårt land och utgör en fruktansvärd fara, såsom här har framhållits, främst för vår ungdom. Samhällets aktivitet för att söka stoppa eller minska faran måste ökas. Varje effektiv åtgärd i denna riktning bör hälsas med tillfredsställelse.

Utän tvekan råder det i ansvarskännande kretsar en mycket stor oro på grund av den situation som vi nu upplever. Man är dessutom direkt upprörd över de relativt milda straff som drabbar narkotikabrottslingarna.

Som tecken på denna oro vill jag tyda det brev som vi riksdagsmän i dag fått

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

mottaga från en tidning i södra Sverige. I brevet framhålles bl. a. att det tilltagande narkotikamissbruket i vårt land ofta har dödlig utgång. Vidare framhålles att det är ett problem som inte längre berör enbart storstäderna. Man återger en beräkning, enligt vilken narkotikamissbruket skulle kosta vårt land 3—4 miljarder kronor per år och ställer sedan vissa frågor till oss riksdagsledamöter. Man undrar, om vi är beredda att medverka till en ökad straffskärpning för narkotikalangare och -distributörer, och erinrar härvid om att straffmaximum — som här nämnts — i dag i Sverige är fyra år, medan det exempelvis i Norge är sex år och i Japan upp till tio års fängelse. Det nämnes också att Japan har haft samma narkotikaproblem som Sverige men att dessa försvunnit sedan straffet skärpts — detta framgår också av interpellationssvaret.

Vidare önskar man att riksdagsmännen skall meddela huruvida de nu vill ha en skärpning och att det skall vara en skärpning till sex, åtta eller tio år. Man frågar också, om vi anser att narkotikalangarnas och distributörernas verksamhet kan rubriceras som mord. Slutligen frågas, om vi tror att narkotikalangarnas och distributörernas verksamhet effektivt kan hejdas på annat sätt.

Herr talman! Även om vi kan ifrågasätta lämpligheten av att riksdagens ledamöter deltar i en sådan här omröstning ute i pressen i stället för att avvakta och i sinom tid avge sina röster här i riksdagen, kan vi inte ta miste på det allvar som ligger bakom detta brev. Det har onekligen tillkommit i bästa avsikt, och bakom brevet har vi att tyda en djup oro bland folket ute i landet.

Slutligen kan jag helt instämma med föregående talare. Även jag vill vädja till herr statsrådet att ägna denna utomordentligt viktiga fråga all tänkbar uppmärksamhet. Jag vill understryka att ärendet är brådskande; det måste skyndsamt vidtas kraftfulla åtgärder.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det rådde enighet om den höjning av straffen för narkotikabrott som genomfördes här i våras efter det att regeringen lagt fram propositionen i ämnet. Här sägs nu i dag att det finns anledning att ompröva detta beslut. Jag har redan sagt att utvecklingen i fortsättningen självfallet kan leda till att denna fråga bör bli föremål för ny prövning.

Det har emellertid också i inläggen här efterlysts vilka erfarenheter det är som nu kan föreligga av domstolarnas straffmätning efter tillkomsten av narkotikastrafflagen. Jag tror att det ännu är för tidigt att säga någonting närmare om den saken. Narkotikastrafflagen har ju tillämpats endast i sju månader, och den är tillämplig endast på brott som begåtts efter dess ikraftträdande. Av de begränsade erfarenheter som vunnits har jag emellertid fått den uppfattningen, att spännvidden mellan de högsta och de lägsta straff som utdöms har ökat. Sålunda visar antalet straff för de grövre brotten en tendens att öka, under det att de ringa brotten tydligen bedöms vara relativt oförändrade. Detta tyder på att praxis utvecklas i den riktning som riksdagen på sitt sätt tänkt sig genom sitt beslut i våras.

Som jag framhöll i proposition nr 7 år 1968 bör det beträffande narkotikamissbrukare i betydligt större utsträckning än vad som generellt gäller vid andra former av brottslighet vara befogat att utnyttja de särskilda hjälp- och vårdåtgärder som står till buds.

Syftet med samhällsåtgärder skall i första hand vara att hjälpa och att bota, självfallet inte att straffa. Jag framhöll att detta var särskilt viktigt med avseende på de unga missbrukarna. Samtidigt skall emellertid lagen tillämpas på personer som för egen vinning vållar en mångfald människor olycka. De brott de begår hör till de verkligt utpräglade — låt mig understryka det — samhällsfarliga. Men avsikten med vårens riks-

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

dagsbeslut i denna del har ju varit att bereda domstolarna möjligheter att döma ut avsevärda straff för dem som samvetslöst utnyttjar andras okunnighet och andras nyfikenhet eller beroende av olika gifter. Mot bakgrunden av vad jag nu har sagt är det naturligt om straffmätningen kommer att uppvisa variationer.

Jag vill också erinra om vad jag nyss framhöll i mitt interpellationssvar, nämligen att erfarenheterna från Japan visar att polisiära åtgärder och bestraffningar av langare har sin verkan men att de inte räcker för att bekämpa en missbruksepidemi. Jag hade tillfälle att tala med den japanske representanten på den internationella konferens, som hölls här för någon vecka sedan, om erfarenheterna i Japan. Han sade att de straff som utmätts i Japan i stort sett hade uppgått till fem à sex år. Man kan väl säga att straffsatserna i Europa ligger ungefär på den svenska nivån. Men de varierar något på en del år. Vi har här hört uppgifter härom. De japanska åtgärderna kan väl beskrivas som en samordnad aktion, där tillverknings- och importkontroll, kontroll över den medicinska användningen, spridning av upplysning i betydande omfattning, polisiära ingripanden och vårdinsatser samverkar. Det har inte företagits någon tillförlitlig värdering av de olika åtgärdernas inbördes betydelse.

Vi har starkt betonat att det är angeläget att få till stånd en internationell aktion på detta område. Självfallet måste vi här hemma göra vad vi kan. Det kanske skall tilläggas, herr talman, att uppgifter, som jag just hade tillfälle att höra i radio en dag, visar att rikspolisstyrelsen gör omfattande ansträngningar för att bekämpa framför allt langning och tillverkning. Man avser uppenbart att i ganska koncentrerad form nu sätta in åtgärder på detta område.

Frågan har som jag sade, herr talman, internationella aspekter. Här i Sverige har vi ju stoppat praktiskt ta-

get alla dessa medel. Läkare och andra sakkunniga har ju klart sagt, att det egentligen inte finns någon medicinsk motivation för exempelvis en rad av de centralstimulerande medlen. Icke förtyllverkas dessa medel utanför våra gränser. När vi har tagit upp denna fråga internationellt, har vi framhållit att det är angeläget att här få till stånd en internationell aktion.

Som bekant gjorde vi i våras en framstöt i världshälsoorganisationen i den här frågan. Vi begärde då att sex av de farligaste centralstimulerande medlen skulle läggas under den skärpta internationella kontroll som gäller för s. k. tunga narkotika, exempelvis opium och morfin. Det svenska förslaget mötte ett betydande motstånd av skilda slag vid dessa internationella diskussioner. Till en del kan det motståndet förklaras av bristande kunskaper om förhållandena, men jag har i andra sammanhang framhållit att man har svårt att frigöra sig från tanken att det bakom motståndet mot en ökad internationell kontroll också kan ligga ekonomiska intressen. Centralstimulantia medför stora förtjänster för läkemedelsproducenterna. Den svenska läkemedelsindustrin har ställt sig lojal och positiv till de åtgärder myndigheterna vidtar i Sverige, men en sak är klar: det sagda är ett exempel på att läkemedelsproduktionen är en internationell hantering som är förenad med mycket stort ansvar, inte bara medicinskt utan också socialt, och detta ansvar kommer att öka i takt med den snabba utveckling vi upplever på det här området.

Jag skall inte polemisera i den här frågan. Vi behöver en samling kring detta spörsmål. Jag skall därför inte ställa frågan till de talare som har yttrat sig, hur mycket de anser att vi nu bör höja straffen. Det har ju skymtat att man anser att en straffskärpning omedelbart borde komma till stånd. Jag tycker att vi har anledning att tänka igenom den här frågan. Jag har redan

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

deklarerat min beredvillighet att medverka om vi kommer fram till att en skärpning bör ske.

Observera att det här problemet är svårt. Tro inte att bara Sverige har bekymmer. Att vi har stora bekymmer skall inte döljas ett ögonblick, men jag skulle avslutningsvis vilja peka på att vi på den yttre fronten, den internationella, nu gör vad vi kan för att åstadkomma en internationell aktion. Vi kommer att fullfölja det arbetet, och vi kanske t. o. m. får större möjlighet när Sverige nu har invalts i FN:s narkotikakommission.

Det fordras naturligtvis också ett internationellt samarbete på det polisiära planet, och det är, såvitt jag förstår, under utveckling. Smugglingen in till Sverige är en svårbemästrad sak med den väldiga resetraffiken. Det är ju fråga om medel som ofta ganska lätt kan föras in i landet. Polisens insatser har emellertid ökat, och man har med olika metoder, bl. a. polishundarna, lyckats i ökad utsträckning upptäcka smugglingen och langningen.

Åtgärderna här hemma måste sättas in på ett mycket brett fält. Upplysning, prevention och vård måste gå hand i hand, samtidigt med att samvetslösa langare och smugglare grips och får sitt rättmätiga straff.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag är medveten om att vi var eniga när vi i februari eller mars beslutade om straffskärpningar, men jag har påpekat ett par gånger att om vi då hade fullt klart för oss vad vi vet nu, så hade vi nog valt andra straffsatser än dem vi bestämde oss för. Situationen har starkt förändrats under de senaste 7 å 8 månaderna, den saken är ju alldeles klar.

Statsrådet Aspling säger att han är beredd att medverka till en omprövning av straffsatserna, om vi kommer fram till att det är nödvändigt. Det betvivlar jag verkligen inte. Jag tror inte en se-

kund att herr Aspling inte är beredd att medverka till vad som kan anses erforderligt, men han är inte villig att göra det förrän han finner att det är nödvändigt. Jag anser att vad som är nödvändigt det vet vi redan nu. Det är nödvändigt att man inte väntar medan farsoten ökar. Detta gäller också polisens utbyggnad. Den frågan gick jag inte i mitt förra anförande in på i så stor utsträckning som hade varit motiverat. Att rikspolisstyrelsen gör stora ansträngningar för att hejda narkotikabrotten är klart och fullt befogat. Det är känt att många polismän arbetar betydligt mer än krafterna tillåter för att komma åt de langare och andra skumma figurer som sprider narkotikagiftet på olika håll i vårt land. Men det räcker inte, och det är därför jag tycker att polisens resurser bör ökas och ökas snabbt.

Hur hänsynslöst den organiserade narkotikahandlingen beter sig framgår av de uppgifter man ser i pressen om att narkomaner och smålangare som åkt fast inte vågar antyda var de fått sin vara ifrån, eftersom de i så fall riskerar livet. Häromdagen förklarade en kvinna vid ett förhör om narkotikalangning att hon riskerade att bli mördad om hon antyde var hon hade fått sin vara. Här är det maffiametoder som tillämpas, gangsterväldet från Amerika. Detta ger en skrämmande belysning av utvecklingen.

Vad skulle ske om en smittkoppsepide mi bryter ut med exempelvis ett fall i Sundbyberg, ett i Solna och några i Stockholm, Örebro eller Jönköping? Jag vågar hålla vad om, herr statsrådet Aspling, att statsrådet inte skulle dröja en sekund med att låta mobilisera alla tänkbara resurser — kosta vad det kosta vill — för att stoppa epidemin. Narkotikamissbruket är en epidemi. Men tyvärr vill statsrådet vänta ytterligare och avvakta utvecklingen. Detta beklagar jag. Det är ett system som inte håller.

Roten till det onda är narkotikaha-

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

jarna som hänsynslöst säljer andras framtid, lycka och liv för egen snöd vinning. Slå till, herr statsråd, slå snabbt mot dessa dödens grosshandlare!

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Det är glädjande att statsrådet Aspling ser så allvarligt på denna fråga som han tydligen gör. Jag instämmer naturligtvis i hans önskan om att man i enighet skall finna möjligheter till åtgärder mot langning och smuggling av narkotika. Jag hoppas att detta innebär att man i departementet nu skall överväga vidare åtgärder och att riksdagen snabbt kommer att få förslag härom.

Jag vill bara göra en anmärkning beträffande statsrådets omnämnande av de narkotikahundar som polisen har fått. Ämnet kanske faller utanför statsrådets område men jag vill ändå fråga i vad mån man har övervägt att inte bara öka polisens resurser utan också tullens. Det förekommer ju nu alarmerande tecken som tyder på att de internationella ligorna använder flygplan för att transportera narkotika till Sverige. Vidare sker transporter över vägar, som inte är tullbevakade. Jag hoppas att statsrådet Aspling vid budgetbehandlingen kommer att understödja krav både på väsentligt ökade polisresurser och ökade resurser för tullen när man skall försöka komma till rätta med smugglingen.

Slutligen vill jag beröra en detalj i avslutning till vad statsrådet sade om vårdåtgärder, information och upplysning, vilket vi i och för sig inte diskuterar här men som alla är överens om har en mycket viktig plats. Man har funnit ett anmärkningsvärt litet antal fall av narkotikamissbrukare som har uppsökt de psykiatriska klinikerna. Ibland har man sagt sig att detta är ett tecken på att missbruket inte är så utbrett som andra tecken tyder på. En omständighet som kan ha en viss betydelse är att de narkotikaanvändande

ungdomarna i rätt stor utsträckning har fått klart för sig att läkarpersonalen på de psykiatriska klinikerna anmäler till barnavårdsnämnden fall där ungdomar uppsökt kliniken. Jag har personligen kännedom om en rad exempel på att ungdomar har legat medvetlösa efter användning av tabletter och alkohol i förening men av sina kamrater inte transporterats till lasarettet just av denna anledning.

Detta faller något utanför ämnet, men jag tror att när vi behandlar vårdfrågorna är det en detalj som vi måste fundera på.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Herr Ernulfs senaste fråga berör något som ingår som en säkerligen viktig del i vårdsidan, och här förekommer givetvis också bekymmer och svårigheter. Jag kan emellertid upplysa om att socialstyrelsen under nästa vecka kommer att sammanträffa med företrädarna för sjukvårdshuvudmännen i Storstockholm och överläkarna vid de psykiatriska klinikerna i området för genomgång av några av dessa frågor och de erfarenheter man vunnit härav.

Herr talman! Jag har tidigare sagt att detta är ett ämne och ett problem där vi behöver en samverkan mellan alla goda krafter. Därför skall jag inte heller i denna replik polemisera mot herr Lundström. Men när han så starkt betonar att det här fordras handling antar jag att jag har fattat honom rätt om jag säger att han här har uttalat att det är angeläget att straffsatserna höjs omedelbart. Det är viktigt att ingen oklarhet kvarstår om att han ställer sig bakom ett krav härvidlag. Jag har betonat att de i och för sig mycket skärpta straffbestämmelser som riksdagen beslutade i våras har varit i tillämpning mycket kort tid, och det finns anledning att se hur verkningarna varit innan man tar nästa steg. Om herr Lundström menar att vi måste höja straffet omedelbart —

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

hur mycket han anser vet jag inte — är det viktigt att detta blir klarlagt eller i varje fall noterat till protokollet.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Om det råder någon tveksamhet beträffande vad jag har avsett med denna interpellation vill jag säga, att det först och främst har varit för att även i riksdagen väcka den opinion som man ute i landet anser vara slumrande.

För det andra anser jag att resurserna för polisen bör ökas — givetvis även för tullen i den mån det behövs.

För det tredje anser jag att straffsatserna bör ökas så att de fyller den uppgift som jag har angivit: de skall verka avskräckande i högre grad än för närvarande, och man skall för längre tid kunna oskadliggöra de langare som för egen vinning säljer andras liv och lycka.

Herr PERSSON, YNGVE, (s):

Herr talman! Jag uppfattar debatten så att det i grund och botten inte råder några skiljaktiga meningar mellan statsrådet, interpellanten och övriga talare om problemets enormt allvarliga natur.

När jag begärde ordet, herr talman, var det för att framhålla att jag upplever narkotikaproblemet och den ökande brottsligheten som en av de verkligt stora samhällsfrågorna. Det råder intet tvivel om att vi har en sådan situation i landet att folk inte känner att det råder en tillbörlig rättssäkerhet. Jag tänker i detta sammanhang mycket litet på dem som demonstrerar och förgår sig i ideellt sammanhang. Vad jag tänker på är de typer som inte vill arbeta utan som lever på brottslighet och samtidigt på grund av polisbristen och den begränsade risken att åka fast kan uppträda fruktansvärt utmanande och vårdslöst. Jag har själv under det senaste året bevittnat en företeelse på detta område som jag inte nu skall redo-

visa men som inte kan få förekomma i ett rättssambälle. Jag ser ytterst narkotikaproblemet som en konsekvens av att vi inte har grepp om brottsligheten på det sätt som vi rimligen borde ha. Nu är detta enormt svåra saker — det visar statsrådets skildring av den internationella problematiken. Jag anser frågan vara så allvarlig att intet krut får sparas.

Ibland har jag funderat på om denna och andra yttringar av brottslighet kommer att utgöra grundskott mot de fria resorna över gränserna, om det är så att folk nästan hur som helst kan komma hit, arbeta och vistas här och om kanske hundratusentals människor mer eller mindre sysslar med narkotika så att säga i den liberaliserade världens namn. Jag har därmed inte sagt att jag har något yrkande om att man nu skall vidta hårda åtgärder. Men vad det här rör sig om är inte något mindre än att vi tillåter en trafik som i hög grad kommer att bryta ned livskraften hos vårt folk, så att vårt välstånd kommer totalt på sned. Vi kan inte tillåta att hundratusentals skolungdomar blir delaktiga av narkotikakonsumtion med gängbildning och allt vad den innebär. Det är sannerligen fråga om ett mycket allvarligt läge.

Därför vill jag med interpellanten hoppas att ingen möda sparas på detta område. Min bestämda uppfattning är att vi kraftigt måste rusta upp polisen för att kunna klara av denna och andra yttringar av brottslighet som vi inte kan tolerera. Det är viktigare än att gräma sig över att en del radikala ungdomar sprattlar omkring litet. Här gäller det verkligen en hantering som inte får inta en bred plats i ett samhälle, om det skall gå väl på lång sikt.

Häri instämde herr *Nilsson, Ferdinand*, (cp).

Fröken STENBERG (h):

Herr talman! Jag hade kunnat nöja mig med att instämma i vad som tidiga-

Ang. åtgärder för bekämpande av narkotikabrotten

re anförts i debatten, men jag vill i alla fall helt kort tillfoga att narkotikamissbruket, denna farsot som är det allvarligaste hot mot folkhälsan som vi har upplevt på senare tid, nu infekterar också glesbygden. Enligt pressreferat blommar narkotikahandeln också i Norrland. Jag vill begagna detta tillfälle till att rekommendera kraftiga tag mot de fullkomligt hänsynslösa langare som utnyttjar omogen och nyfiken ungdom så att den efter kort tid är helt i narkotikamarknadens våld.

Det finns ytterligare ett skäl till att jag begärde ordet. Jag vill nämligen till protokollet föra ett vittnesmål från en kvinnlig riksdagsledamot som vid hemresa från ett kvällsplenium i tunnelbanan helt omotiverat och plötsligt fick ett ordentligt knytnävsslag från en påtagligt narkotikapåverkad svensk yngling. Detta är en handgriplig åskådningunderservisning av den aktuella situationen. För barn och ensamma kvinnor är det tydligen nu förenat med risker att åka i tunnelbanan på kvällarna, och dessa risker är till stor del betingade av narkotikamissbruket. Jag är tacksam för socialministerns löfte att med kraft fortsätta den aktion mot narkotikahajarna som har inletts.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående svenska bidrag till Internationella utvecklingsfonden (IDA);

nr 182, i anledning av motion om begränsning av den nuvarande försvarsattachéorganisationen;

nr 183, i anledning av motioner angående lokalisering av flygplatser inom stockholmsregionen och utredning om lokalflygplats för Stockholm;

nr 184, i anledning av motioner om samordning mellan statens järnvägars

zontaxa samt järnvägens och postverkets busstaxor; samt

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall avstå arv som tillfallit allmänna arvsfonden jämte motion;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) jämte motioner;

nr 69, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Singapore för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet, m. m.; samt

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 januari 1968 (nr 25), m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 117) med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalcken;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ skattestrafflagen den 11 juni 1943 (nr 313), m. m.; samt

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 4:o och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; ävensom

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 70, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 124 med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648) (dieselavgaser), dels proposition nr 160 med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i nämnda förordning (bensinavgaser), dels motioner angående lagstiftning rörande miljövård m. m. i viss del; samt

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd.

—————
Kammararens sammanträde avslutades kl. 15.01.

In fidem
Leif Ekberg
/Solveig Gemert